

Беларусь гатова да прадаўжэння канструктыўнага дыялога з ЕС на прынцыпах узаемнай павагі

Беларусь з'яўляецца прадаўжальнікам, сумленным і паслядоўным партнёрам на міжнароднай арэне і ўносіць важкі ўклад у забеспячэнне бяспекі і стабільнасці на еўрапейскім кантыненте. Аб гэтым заявіў 19 студзеня кіраўнік Беларускай дзяржавы Аляксандр Лукашэнка, прымаючы даверчыя граматы паслоў замежных дзяржаў.

У гэты дзень Аляксандру Лукашэнку свае даверчыя граматы ўручылі: пасол, кіраўнік Прадстаўніцтва Камісіі Еўрапейскіх супольнасцяў ва Украіне і Беларусі (з рэзідэнцыяй у Кіеве) Жазэ Мануэль Пінту Тэйшэйра, кіраўнік дыпламатычных мійст Аб'яднаных Арабскіх Эміратаў, Кітайскай Народнай Рэспублікі, Рэспублікі Казахстан, Інданезіі, Іменскай Рэспублікі, Ісламскай Рэспублікі Пакістан, Каралеўства Саудаўскага Аравія, Філіпіны.

Як падкрэсліў Прэзідэнт, звартаючыся да дыпламатаў, у перыяд глабальнага крызісу і пераасанавання сістэмы светуладкавання беларусы бачыць выйсце ў кансалідацыі намаганняў міжнароднай супольнасці на аснове такіх агульначалавечых каштоўнасцяў, як добрасуседства, узаемаразуменне, шчырасць і пажалівае стаўленне да маральных і культурных каштоўнасцяў усіх народаў. «У гэты няпросты час асабліва запатрабаваным становіцца стварэнне патэнцыялу дыпламатаў», — перакананы ён.

Аляксандр Лукашэнка асабліва адзначыў, што Беларусь ідзе па шляху самастойнага развіцця, які ўжо даказаў сваю жыццяздольнасць і эфектыўнасць. «Гістарычны вопыт нашай краіны сведчыць, што найбольш паспяховае яе развіццё дасягаецца пры пашырэнні ўсебаковых сувязяў паміж Захам і Усходам. Бо Беларусь — гэта своеасаблівы мост паміж імі, стратэгічна важнае звяно для паспяховага развіцця добрабасудскай адносіны», — лічыць Прэзідэнт.

Беларусь зацкаўлена ў паўнацэнным супрацоўніцтве з Еўрапейскім саюзам, які з'яўляецца адным з буйнейшых гандлёва-эканамічных і інвестыцыйных партнёраў рэспублікі, заявіў Аляксандр Лукашэнка, прымаючы даверчыя граматы пасла, кіраўнік Прадстаўніцтва Камісіі Еўрапейскіх супольнасцяў ва Украіне і Беларусі Жазэ Мануэля Пінту Тэйшэйра.

«Эканамічная мэтазгоднасць — найважнейшы стымул для актывізацыі развіцця нашых адносін», — сказаў кіраўнік дзяржавы. Ён таксама пацвердзіў, што рэспубліка гатова сумесна з еўрапейскімі партнёрамі вырашаць шырокае кола задач.

«Без актыўнага ўдзелу Беларусі наўрад ці магчыма эфектыўнае і комплекснае вырашэнне ў еўрапейскім рэгіёне такіх зладзённых пытанняў, які барэцца з забруджваннем навакольнага асяроддзя, энэргетычнай бяспекі, развіццё транспартнай, транзітнай і мытнай інфраструктуры, барацьба з нелегальнай міграцыяй, міжнародным тэрарызмам і трансгранічнай злачыннасцю», — падкрэсліў Прэзідэнт. — Гэта далёка не вычарпаны пералік задач, якія нам трэба будзе вырашаць сумесна з нашымі еўрапейскімі партнёрамі. Мы гатовы да прадаўжэння пачатага канструктыўнага дыялога з Еўрапейскім саюзам на аснове прынцыпаў узаемнай павагі і рэспублікаўскага «Вельмі спадзеюся, што новы кіраўнік Прадстаўніцтва Камісіі Еўрапейскіх супольнасцяў ва Украіне і Беларусі будзе гэтакім усебакова садзейнічаць», — дадаў Аляксандр Лукашэнка.

Прымаючы даверчыя граматы Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Казахстана ў Беларусі Анатоля Смірнова, Прэзідэнт пацвердзіў: Рэспубліка Казахстан для нашай краіны з'яўляецца стратэгічным гандлёва-эканамічным партнёрам у Цэнтральнай Азіі. «Нас звязваюць асабліва адносіны з Казахстанам у рамках такіх інтэграцыйных структур, як ЕўРАЭС, СНД і АДКБ», — дадаў ён, адзначаючы высокі ўзровень двухбаковага ўзаемадзеяння з Казахстанам у палітычнай, гандлёва-эканамічнай і гуманітарнай галінах. Казахстан уваходзіць у тройку буйнейшых гандлёва-эканамічных партнёраў Беларусі ў СНД, уступіўшы толькі Расіі і Украіне. За 11 месяцаў 2008 года тавараабарот паміж Беларуссю і Казахстанам склаў больш за \$500 млн.

Прымаючы даверчыя граматы Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Кітайскай Народнай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь Лу Гуічэна, Прэзідэнт даў высокую ацэнку існуючым адносінам з Кітаем: «Мы не ўтойваем, што ганарымся нашым супрацоўніцтвам з КНР, якое набыло характар стратэгічнага партнёрства». Аляксандр Лукашэнка заявіў, што ўзаемадзеянне двух краін выйшла на якасна новы ўзровень: з'явіліся шматмільярдныя інвестыцыйныя праекты, паспяхова рэалізаваныя якіх дасць магчымасць беларускай эканоміцы зрабіць якасны рывок, а кітайскай — прадамагнэставаць у самым цэнтры Еўропы свае поспехі. Па выніках 2008 года тавараабарот Беларусі і КНР падышоў да двухмільярднага рублёва.

Прымаючы даверчыя граматы Пасла ААЭ ў Беларусі Мухамеда Маера Абдалы аль-Расіі, Прэзідэнт адзначыў: «Мы настроены ўмацоўваць адносіны, якія дынамічна развіваюцца, з нашым галоўным арабскім партнёрам у рэгіёне Персідскага заліва — Аб'яднаным Арабскім Эміратамі». Як лічыць кіраўнік дзяржавы, назначэнне пасла і адкрыццё ў Мінску пастаянай дыпмісіі ААЭ сведчыць аб рэальным інтарэсе гэтай краіны да развіцця адносін з Беларуссю.

Прэзідэнт заявіў аб неабходнасці актывізаваць ўзаемадзеянне з Саудаўскай Аравіяй, паслом якой стаў Алі Хасан Джаафар.

Кіраўнік дзяржавы таксама падкрэсліў, што неабходна нарочіваць тэмпы супрацоўніцтва з Іменам па ўсіх напрамках, перш за ўсё ў эканамічнай сферы. Важна, што ёсць узаемна выгадная кааперацыя краін у гэтым, сказаў Прэзідэнт, прымаючы даверчыя граматы Пасла Іменскай Рэспублікі ў Беларусі Махамеда Ахмед Салеха аль-Халефа.

Прэзідэнт адзначыў, што пакуль не ў поўнай меры здзейснілі свае патэнцыялы беларуска-пакістанскія адносіны. Беларусь зацкаўлена ў пашырэнні паставак саўвастаўнасці, а таксама ва ўсебаковым умацаванні дыялога з Ісламскай Рэспублікай Пакістан, паслом якой стаў Махамад Халід Хатэк.

Беларускі бок вітае акрэдытацыю ў Рэспубліцы Беларусь пасла Рэспублікі Інданезія Хаміда Авалудзіна. На парадку дня беларуска-інданезійскія адносіны стаць пытанне аб абмене візітамі на вышэйшым і высокім узроўнях. Як адзначыў Прэзідэнт, «канструктыўна развіццё супрацоўніцтва з Рэспублікай Філіпіны, у прыватнасці, на міжнароднай арэне». У той жа час трэба надаць большую дынаміку двухбаковым адносінам, і для гэтага ёсць неабходныя ўмовы, сказаў кіраўнік дзяржавы, прымаючы даверчыя граматы Пасла Рэспублікі Філіпіны Віктара Гарсіі III.

У час размовы з дыпламатамі Прэзідэнт канстатаваў, што, на жаль, пра Беларусь не заўсёды аб'ектыўна гавораць і пішуць. «Але вы, дыпламаты, умеце чытаць паміж радкоў і зможаце ўбачыць рэальную сітуацыю», — падкрэсліў ён.

Кіраўнік дзяржавы адзначыў, што апошнім часам намяцілася тэндэнцыя да разумення і паліпашэння адносін з Еўрапейскім саюзам, амерыканцамі. Аляксандр Лукашэнка таксама дадаў: «Тое, што наша мадэль эканамічнага развіцця прызнана не толькі ў Кітаі, Расіі, Індыі, але і МВФ», — гэта ўжо факт. Апошняе выдзеленне крэдыту Міжнародным валютным фондам, перагаворы з Сусветным банкам — сведчанне таго, што мы робім правільныя крокі».

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ІРАКСКІ «ЧАРАВІКАІДАЛЬНІК» ПАПРОСІЦЬ ПАЛІТЫЧНАГА ПРЫТУЛКУ У ШВЕЙЦАРЫІ
Ірацкі журналіст Мунтазер аль-Зайдзі, які кінуў чаравікам у прэзідэнта ЗША Джорджа Буша, збіраецца папрасіць палітычнага прытулку ў Швейцарыі.
Аль-Зайдзі, змешчаны ў ірацкай турме ў Багдадзе, баіцца за сваё жыццё. Документы, неабходныя для прашэння аб палітычным прытулку, будучы накіраваны ў МЗС Швейцарыі ўжо на гэтым тыдні. Аднак расстуманьня, што яго кліент збіраецца пасяліцца ў Жэневе, дзе ён зможа працаваць журналістам у ААН. Раней брат аль-Зайдзі павадарыў, што журналіст зламаў руку і некалькі разабраў, аднак не змог расстуманьня, ці адбылося гэта падчас затрымання, ці ўжо ў турме.

павінна была адбыцца здзелка па продажы 800 літраў спіртаўтрымальнай вадкасці паміж 45-гадовым гамельчанінам і 29-гадовым непрацуеючым жыхаром абласнога цэнтру. Ён пераходзіць супраціўнікі аддзела па барацьбе з карупцыяй і эканамічнымі злачынствамі Чыгуначнага раёна Гомеля. Дзялёк з гаручым грузам, які знаходзіўся ў мікрааўтобусе «Фольксваген», яны затрымалі на тэрыторыі аднаго з гаражных кааператываў. Кошт вадкасці ацэньваецца ў 5 мільянаў 600 тысяч рублёў.
Ірына АСТАШКЕВІЧ.

ПАГРАЖАЎ АЎТАІНСПЕКТАРУ
вадзіцель КУП «Спецмаунтранс» (г. Гомель), калі той а першай гадзіне ночы дастаўляў яго ў наркалагічны дыспансэр на выяўленне алкагольнага ап'янення. Аўтаінспектар знаходзіўся пры выкананні службовых абавязкаў, і гэты факт, безумоўна, не на карысць парашальніка правілаў дарожнага руху.
Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

Курс замежных валют, устанупленыя НБ РБ з 20.01.2009 г. (для БН разлікаў)

1 долар ЗША	2 655,00	Курс замежных валют для безвалютнага разліку	Цэнтрабанк РФ
1 еўра	3 526,37	1 амерыканскі долар	USD
1 латвійскі лат	5011,80	1 аўстрыйскі шылінг	100 UAH
1 літоўскі літ	1 022,08	1 польскі злоты	1000 BYR
1 чэшская крона	128,34	1 расійскі рубель	43,7815
1 польскі злоты	827,17	1 украінская грыўна	331,67
1 расійскі рубель	80,68		
1 украінская грыўна	331,67		

ISSN 1990 - 763X
09 00 09
9 771990 763008

ЗВЯЗДА

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

Родная газета на роднай мове

20 СТУДЗЕНЯ 2009 г.
АЎТОРАК
№ 9
(26367)
Кошт 600 рублёў
ВЫДАЁЦЦА з 9 жніўня 1917 г.

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

ВЕЖНЕНСКАЯ КУПЕЛЬ

Адно з месцаў наведвання на Вадохрышча для многіх жыхароў Брэста, Кобрына і Пружан — лясная крыніца каля вёскі Вежнае на памежжы Камянецкага і Пружанскага раёнаў. Начэрпаць асвечанай вады і апусціцца ў купель туды стала ўжо традыцыяй. Учора наш фотакарэспандэнт наведваў гэты сакральны лясны куток.

Канферэнц-зала ПАДАЎ ЗАЯЎКУ — І ЗЫРАЙ ГРЫБЫ КАЛЯ ДЗЯРЖАЎНАЯ МЯЖЫ

— Гэты год вызначыўся сваёй маштабнасцю прывядзення беларускай мяжы да еўрапейскіх стандартаў як па ўзроўні бяспекі, так і па якасці абсталявання, так і камфорту, — паведаміў на прэс-канферэнцыі старшыня Дзяржаўнага пагранічнага камітэта генерал-маёр Ігар РАЧКОЎСКІ. — Калі казаць шчыра, то праца беларускіх памежнікаў па шэрагу момантаў ацэньваецца нават лепей, чым у нашых калег-суседзяў.

Асноўная работа ў 2008 годзе была праведзена Дзяржаўным пагранічным камітэтам сумесна з альянскамі камітэтам па скарачэнні глыбіні памежнай зоны. У прыватнасці, такая зона стала меншай на 50 тысяч квадратных кіламетраў.

— Уявіце сабе, — кажа Ігар Анатольевіч, — колькі зон адпачынку, культурных і гістарычных помнікаў сталі дасягальныя для нашых грамадзян і турыстаў. А для той часткі, якая ўсё ж так засталася памежнай зонай (10-15 км), мы распрацавалі новы варыянт допуску: туды галоўным

сваёй дзейнасцю з 5 лютага 2009 года. Мы вывучалі вопыт суседзяў, — працягвае Ігар Рачкоўскі, — і я з поўнай адказнасцю заявіў, што з 5 лютага ў нас памежны рэжым будзе значна прасцейшы, чым у нашых суседзяў. Грамадзяніну Беларусі трэба будзе толькі запісацца дзяржспешліну, прысціць на любы памежны пост, запісацца ў журнал і атрымаць дазвол. А вось у суседзяў трэба 3-5 дзён чакаць для атрымання пропуску, таксама трэба, каб ваш запыт быў матываваны. Я падкрэсліваю, мы ўважалі ўсе «за» і «супраць», і я не бачу праблем, каб задуманае ажыццявілася.

Ігар Анатольевіч расказаў, што сумесна з Міністэрствам замежных спраў была праведзена вялікая праца па развіцці малага прымежнага рэжыму і ўжо дасягнута дамоўленасць аб спрэчанні такога рэжыму з Літвой. Пры гэтым пачынаецца планова працягненне тэрыторый. Калі раней да такіх тэрыторый адносіліся толькі сельскія

Праваахоўныя органы летась канфіскавалі больш за 21 кг золата і 116 кг серабра

Праваахоўныя органы Беларусі ў 2008 годзе канфіскавалі 21,5 кг золата, 116 кг серабра і амаль 1 тыс. каштоўных камяніў. Аб гэтым карэспандэнту БЕЛТА паведаміла оперунаўважаны па асабліва важных справах галоўнага ўпраўлення па барацьбе з карупцыяй і эканамічнымі злачынствамі МВС Вераніка Пасмешева.

Адзін з прыкметных напрамкаў службы па барацьбе з карупцыяй і эканамічнымі злачынствамі — выяўленне злачынстваў, звязаных з парушэннем правілаў аб здзелках з каштоўнымі металамі і камянямі. Гэта цяжкае злачынства

можа карацца ў выглядзе пазбаўлення волі ад 3 да 8 гадоў з канфіскацыяй маёмасці. Дзейнасць звязаная з каштоўнымі металамі і камянямі, падлягае абавязковаму ліцэнзаванню, аднак не ўсе грамадзяне гэта разумюць. Спалучыўшы купляць танныя вырабы з рук, а не ў магазіне, і не задумваюцца аб якасці каштоўнага металу і выніках такога набывання. Між тым, яны могуць стаць ахвярамі махлярства або самі будучы прычэплены да крывінальнай адказнасці за незаконны здзелку.

У 2008 годзе за парушэнне правілаў аб здзелках з каштоўнымі металамі і камянямі (арт. 223 КК) убуджана 241 крывінальнага спраў, складзены 31 адміністрацыйны пратакол (арт. 11.4 КоАП). У гэтым годзе за парушэнне правілаў аб здзелках з каштоўнымі металамі і камянямі на 223 КК ужо ўбуджана 4 крывінальнага справы.

Так, супрацоўнікі па барацьбе з карупцыяй і эканамічнымі злачынствамі Асіповіцкага РАУС канфіскавалі ў мядовай жыхаркі, пенсіянеркі, 52 залатыя ювельныя вырабы без прабырных клеймаў Беларускай вагой амаль 200 г.

У Пінску за ўчыненне аналагічнага злачынства затрыманы вы-

вадзіцель КУП «Спецмаунтранс» (г. Гомель), калі той а першай гадзіне ночы дастаўляў яго ў наркалагічны дыспансэр на выяўленне алкагольнага ап'янення. Аўтаінспектар знаходзіўся пры выкананні службовых абавязкаў, і гэты факт, безумоўна, не на карысць парашальніка правілаў дарожнага руху.
Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

ПАДАЎ ЗАЯЎКУ — І ЗЫРАЙ ГРЫБЫ КАЛЯ ДЗЯРЖАЎНАЯ МЯЖЫ
Паводле інфармацыі дырэктара Беларускай асацыяцыі «Неарухомасць» Мікалая ПРАСТАЛУПАВА, па-спраўдліваму другасны рынак жылля нашай краіны пачне актывізавацца толькі ў пачатку лютага. Разам з тым, цяпер спецыялісты агенцтваў нерухомасці пачалі прапаноўваць прадаўцаў жывыя і сённяшняе стартывае кошт сваіх кватэр. Пасля гэтага патаненне і пачалося. Толькі за два апошнія тыдні сярэдняя цана квадратнага метра аднапакатковых кватэр у сталіцы патанела адразу на 24 долары і складала цяпер 1992 долары. Сярэдні кошт аднапакатковай кватэры знізіўся да 70 тысяч долараў, але... Вядома, што пры ажыццяўленні рэальных здзелак зніжыў і апошні дні мінулага года дасягалі 5-10 тысяч долараў. Па дарагіх

РОЗГАЛАС

А П О Ш Н Я Я
І Н Ф А Р М А Ц Ь Я
С У Т А К

Тыдзень адлігі і дажджоў
На гэтым тыдні на тэрыторыі Беларусі завітаюць цёплыя і вільготныя паветраныя масы з боку поўдня Еўропы, паведаміў рэдакцыя начальнік службы гідромэтаэарагназаў Рэспубліканскага гідромэцэнтру Дамітрый Рабаў.

У аўторак месцамі пройдзе невялікі снег, чакаецца туман, слабая галалёд, калі ўначы ўчастках дарог слабая галалёдзіца. Тэмпература паветра ўдзень ад мінус 5 да плюс 1 градуса. На працягу тыдня да выхадных чакаюцца апады ў выглядзе мокрага снегу і дажджу. У асобных раёнах туман і галалёд, на дарогах — галалёдзіца. Тэмпература паветра ў сярэдзі ўначы ад мінус 6 да плюс 1 градуса, уначы — мінус 3 — плюс 3 градуса. У чацвер стане яшчэ цвяпль, калі ўначы тэмпература будзе ад мінус 3 да плюс 3, удзень — ад мінус 1 да плюс 4 градусаў. Адносна цёплым захаваецца і ў пятніцу — суботу, калі ўначы тэмпература паветра будзе вагацца ад 3 марозу да 4 цяплага, удзень ад мінус 2 да плюс 5 градусаў. Тэмпература паветра ў нядзелю на працягу сутак будзе трымацца ў межах ад мінус 3 да плюс 3 градусаў. Спецыялісты адзначаюць, што сярэднясутачная тэмпература на працягу тыдня будзе прыкладна на 4-8 градусаў вышэйшая за кліматычную норму другой паловы студзеня.

Згодна з папярэднімі прагнозамі айчынных сіноптыкаў, умерана марознае зімовае надвор'е вернецца ў нашу краіну толькі ў апошнія дні студзеня. А вось снег да гэтага часу будзе пакаў сыходзіць.
Сяргей КУРКАЧ.

«НАСВАВОЛЬНІЧАЦЫ» З МЯСАМ??

Даве адказныя асобы Віцебскага раёнага спажывецкага таварыства падазраюць у тым, што на працягу некалькіх гадоў з'яўляюцца сваім службовым становішчам.

У прыватнасці, 59-гадовая жанчына і яе 40-гадовы намеснік, як мяркуюць, дапусцілі збыў у сваёй працы са студзеня 2005 па кастрычнік мінулага года. Паводле папярэдняй інфармацыі, падазраюць за гэты час учынілі крадзеж мясной прадукцыі на 129 мільянаў 100 тысяч рублёў.
Ігар ГРЫШЫН.

ТРОЕ АХВЯРАЎ КАРОТКАГА ЗАМЫКАННЯ

У нядзелю трагічнае здарэнне зафіксавана на вуліцы Магэўскай, дзе ў прыватным доме адбыўся пажар. Паводле звестак аддзялення інфармацыі і грамадскіх сувязяў ГУУС Мінгарвыканкама, на пачатку адзінаццаці гадзін агонь успыхнула ў будынку дома 27-гадовага работніка аднаго з таварыстваў з абмежаванай адказнасцю. У выніку гэтага здарэння загінулі жонка гаспадары дома, пяцігадовы сын і 26-гадовая жыхарка пасёлка Цна, якая тут гасцявала. Паводле папярэдняй інфармацыі, прычынай загарання стала кароткае замыканне падаўляльніка.
Ігар ГРЫШЫН.

ЦАНА ЗЛАМАНАГА НОСА

Здарылася гэта ў Ляхавічах калі бара «Алеся», калі двое хлопцаў выйшлі на двор высянкі адносін. Падаўляючы крычалі і штурхаліся, а калі да іх падыходзілі міліцыянеры, то разліліся.

Здавалася, канфлікт вычарпаны, але якое было здзіўленне міліцыянераў, якія ад бара далёка не адыходзілі, калі на вуліцу выйшла больш за 20 чалавек і ўзняўся вліск шум. Кожны з удзельнікаў канфлікту вывёў сваю «каманду».

Міліцыянеры паспрабавалі затрымаць самага шалёнага, але на падмогу яму падаспеў сябра і напад на аднаго з міліцыянераў. Раёнае аддзяленне міліцыі недалёка ад бара «Алеся», і адтуль падмога прыйшла хутка. Падаўляючы сяброў было няпроста ўцягнуць у міліцыйскую машыну.

У Беларусі памежнікаў ёсць яшчэ задума адкрыць сваю профільную ВНУ.

— Ужо прынятае палітычнае рашэнне, што ў пагранічным ведамстве будзе сваё ВНУ, існуюць органы пагранічнай службы, — паведаміў палкоўнік Алег Абыз'яў, намеснік старшыні Дзяржаўнага пагранічнага камітэта. — Адзінае, што нам эканамічна сітуацыя гэтую падзёе трохі адтэрмінавала. Але ўжо зараз у нас ёсць 2 факультэты ў розных ВНУ, адна з іх спецыялізуецца з вучонымі ступенямі, і сярэд іх — 2 дэктары навуку.

Павел БЕРАСЕЎ.

ВЫГАДАВАЛА САБЕ НА ГАЛУВУ

14-гадовы падлетак з вёскі Плуша Буда-Кашалёўскага раёна забіў сваю маці, 52-гадовую рабочую КВУП «Экспериментальная база «Пенчын». Вучань дзвяткага класа адразу быў затрыманы. Па яго словах, ён узгадаў маці крываду на тое, што не дала грошай на камп'ютар. Забіў абуком сякера па галаве — пасля сумеснага распісання з маці і яе сужалецтвам спіртычна напоў і скаркі. Максімальнае пакаранне, прадугледжанае заканадаўствам у дачыненні да непаўналетняга — 12 гадоў пазбаўлення волі.
Ірына АСТАШКЕВІЧ.

ДАКУМЕНТЫ СПРАБАВАЛІ ДААФОРМІРАВАЦЬ ПРЫ ІНСПЕКТАРАХ

Супрацоўнікі Магілёўскага аблспецсы ў паліцыйных угодках быў спынены для праверкі легкавы аўтамабіль «Ніва», у салоне якой знаходзіліся вадзіцель і ўладальнік транспартнага сродку, аператар ПУП «Будальня», а таксама паліцыйназавяўца тутэйшага арандатара і індывідуальны прадпрымальнік.

Пры гэтым дзяржінспектары падрыхпілі спробу дааформіць дазвольныя дакументы на права палявання. Падчас разбору было ўстаноўлена, што адзін з паліцыйных здабыў двух дарослых дзіку — самца і самку. Пры ветэрынарным аглядзе ў самкі былі выяўлены два эмбрыёны. У выніку незаконных дзеянняў прыродным рэсурсам быў нанесены ўрон у асабліва буйнай галіне — на суму 8,4 мільяна рублёў. Следча-аператывная група Магілёўскага РАУС канфіскавала карабін «САККО» і тушы дзіку. Па гэтым факце ўбуджана крывінальнага справа.
Сяргей РАСОЛЬКА.

На другасным рынку чакаецца істотнае патаненне кватэр?

На кватэры будзе не больш за 1750-1800 долараў ці нават значна ніжэйшы. Праўда, існуюць выключэнні, калі гутарка ідзе аб знакавых кропках мікраарабняў, або аб літных кватэрах у дамах клас-ласа.

Між іншым, сёння агенцыі нерухомасці пачалі прапаноўваць на продаж невялікія па плошчы кватэры (31-33 квадратнага метра) па кошыце 50-54 тысячы долараў. На кошыце такіх танных кватэр на другасным рынку жылля ўвогуле не існуе наваля. Самы распаўсюджаны кошт аднапакатковых кватэр сёння вагаецца ад 60 да 70 тысяч долараў. А вось нават невялікія кватэры з агульнай плошчай да 34 «квадратаў» па праспекце Незалежнасці, па вуліцах Якуба Коласа, Макаёнка, Маякоўскага, Багдановіча і інш., прапаноўваюцца па кошыце 80-85 тысячы долараў.

ДОЛАРЫ ЦЭННІК У НОВАБУДУЮЧЫ ІСТОТНА ЗНІЖЫЎ
У новым годзе найбуйнейшыя агенцыі нерухомасці сталіцы пачалі больш актыўна прапаноўваць кватэры ў новабудуемых, дзе кошт жылля, згодна з практычнымі дэкларацыямі, застаецца нязмённым менавалю ў нацыянальнай валюце. Так, удоме па вуліцы Ваггардскай пакупнікам прапаноўваць двух- і трохпакатковыя кватэры з агульнай пло-

шай адпаведна 58 і 83 квадратныя метры прыкладна за 1700 долараў. Супрацоўнікі агенцтваў нават упэўняюць, што пры заключэнні рэальных дагавораў забудуецца нават будзе згаджацца зніжач і гэты кошт, бо па практычнай дэкларацыі цэны на жыллё вызначаны ў беларускіх рублях. Існуюць у забудуецца і пабудаваных летась дамах каля метра «Кунцаўшчына» кватэры па кошыце ад 1400 долараў да квадратнага метра. Самеае таннае жыллё прапаноўваецца ў вялікім жылым квартале пасёлка Лясны, што знаходзіцца побач з Барысавымі. Там сёння квадратны метр жылля ў 10-павярховым доме складае прыкладна 1300 долараў, а пры продажы вялікіх па плошчы кватэр дасягае нават 1200 долараў.

Забудуецца цяпер прапаноўваюць сваім патэнцыяльным кліентам уступаць у долевае будаўніцтва шматпавярховых 15 і 26-павярховых каркасна-блочных дамоў, тэрмін уводу якіх у эксплуатацыю з'яўляецца на 2010-2011 гады. Кошт квадратнага метра кватэр у падобных дамах зніжаны цяпер вельмі істотна і вагаецца ад 1100 да 1500 долараў.

ЦЭНЫ НА ДРУГАСНЫМ РЫНКУ ЖЫЛЛЯ ПАВІННЫ ЗНІЖАЦЦА І НАДАЛЕ
Ва ўмовах агульнага фінансавання крывінальнага спажывецкага таварыства падазраюць у тым, што на працягу некалькіх гадоў з'яўляюцца сваім службовым становішчам.

Сяргей КУРКАЧ.

ВЕРАБ'ЕВІЧЫ ВЯЛКІЯ МАЛЫЯ

Цяпер пра іх ведаюць не толькі ўрадженцы і жыхары гэтых вёсак, але і наведвальнікі сусветнай павуціны

Ці магчыма, каб стыхія літаральна падняла над бульбяным полем сельгастэхніку? І нэўжо спраўды гара, якая ў народзе здаўна называецца Капліцай, захоўвае фундаменты мураванай пабудовы XIV—XV стагоддзяў? Гэтыя і іншыя пытанні прапануюцца ўвазе шырокага кола інтэрнэт-грамадскай дзякуючы наўдальна створанаму сайту (www.vv.novogrudok.by), які прысвечаны двом вёскам-суседкам Навагрудскага раёна — Вялікім Вераб'евічам і Малым Вераб'евічам. Стваральнік сайта — ўрадженец Вялікіх Вераб'евічаў, дырэктар Дома-музея Адама Міцкевіча ў Навагрудку, краязнаўца Мікалай Гайба. У гэтым, першым на Навагрудчыне сайце вёсак, 16 старонак, у тым ліку змешчаны фатаграфіі, сярэд якіх нават фота з космасу.

Вёскі Вялікіх Вераб'евічаў і Малых Вераб'евічаў знаходзяцца на паўночным усходзе Навагрудскага раёна на адлегласці 16 кіламетраў ад райцэнтра. Яны размяшчаюцца паралельна адна адной у мяляўнай лясныя лашы Навагрудка—Лобча. Па звестках на пачатку мінулага года, у Вялікіх Вераб'евічах, набліўнейшай вёсцы Асташынскага сельсавета, 314 жыхароў. А ў Малых Вераб'евічах, адпаведна назве, значна менш — 33. Ёсць розніца і ва ўзросце насельніцтва пунктаў. Малодшая з «сясірч» упершыню ўгадваецца ў дакументах у 1680 годзе пад назвай Вераб'евічы Малое Сяло. Старэйшая, Вялікія Вераб'евічы — у 1567 годзе як маёнтак нейкага Ж. Быкоўскага.

У 1652 годзе, калі Вялікія Вераб'евічы належалі Багуславу Радзівілу, тут налічвалася 16 двароў. Прычым найбольш распаўсюджанымі былі прозвішчы Супруновіч і Сілка, якія ў жыхароў вёскі ёсць і сёння. Памешчы надзяляў сялян зямлі — у сярэднім ад 1/6 да 1/2 валокі (каля 3,5 — 10,5 гектара) на вераб'евіцкую сям'ю. За карыстанне зямлёй трэба было адбывць павіннасці і заплаціць падатак. Людзі з кожнай сям'і шасць дзён у тыдзень хадзілі працаваць на панскія палы. Гэтыя абавязковыя работы дапаўнялі і так званыя «галюмамі» або «галюмамі» — уборка сена, жывё і г.д. Усё — сваім інвентаром і жывёлай. Акрамя таго, штогод двор пашчы памешчыку 40 літоўскіх грошай, аддаваў паўтары бочкі жыта, адну гусь і пёўна, дзве

Жытнёў 2008 года. Свята-Георгіеўская царква на могілках у Вялікіх Вераб'евічах. У пабудове новага каменнага будынка крамямі, фінансавана і сваімі рукамі, удзельнічала большасць вясцоўцаў.

Пасля Радзівілаў, з другой паловы XVIII стагоддзя Вялікія Вераб'евічы належалі розным удальнікам літоўскаму шляхецкаму сям'ю. У 1893 годзе налічвалася 37 двароў, у 1909 годзе — ужо 86 двароў, дзе жылі 524 чалавекі.

ВАРАБ'ЕВІЧЫ

202 °C 205.227 °C 206.226 °C	Лябча-Навагрудка п/і Асташына Купіца-Навагрудка Лябча-Навагрудка Лябча-Баранавічы	+9-40-16-52 п.с.б. +8-37-19-18 +13-46 +14-27 с.б.ж.
------------------------------------	--	--

А самай буйной у наваколлі вяліка вёска Асташына («вераб'евіцкі» сайт знаёміць і з суседнімі вёскамі), дзе ў другой палове XIX стагоддзя налічвалася больш за 150 двароў, меліся збожжазаснава крама, піцейны дом і ажно тры млыны. У 1909 годзе там пражывалі 1116 чалавек (на пачатку мінулага года — 138). Дарчы, вёска Асташына ўпершыню ўгадваецца ў дакументах у 1401 годзе і з'яўляецца найстарэйшай у Навагрудскім раёне. Асташынцы вядомыя сваім эмагарным духам. Яшчэ ў 1525 годзе тут зафіксаваны пратэст сялян супраць павелічання павіннасцяў. А ў 1932 годзе адбылося ўзброенае выступленне супраць асіднікаў, якія скуплялі маёмасць сялян. У памяць аб паўстанцах, сярэд якіх

былі і жыхары Вялікіх Вераб'евічаў, у Асташыне ўстаноўлены памяты знак. У Малых Вераб'евічах пастаўлены абеліск на месцы, дзе са жніўня па снежань 1942 год фашысты расстралялі каля 950 вяснян гэта. У Вялікіх Вераб'евічах — абеліск у памяць 101 жыхара шасці навакольных вёсак, загінулых у гады Вялікай Айчыннай.

Зрэшты, гісторыя — гэта не толькі працы, барацьба, трагедыя, але і незвычайныя, загадкавыя падзеі, факты, гіпотэзы, з якімі таксама знаёміць сайт Вялікіх і Малых Вераб'евічаў. Сёння, да прыкладу, можна часта пачуць, што раней не было такіх прыродных ка-

турыцы, дваццаць яек, дзве панцы, каняпаўны ітэк і мёд. З кожнага двара адпраўлялі ў год дзве падышкі да Вілені альбо ў іншае месца.

Расклад руху аўтобусаў — на беларускай мове, але з граматычнай памылкай.

Такім жа, якія ў апошнія гады сталі ледзь не нормай. Але ці так гэта? У верасні 1982 года ў адной з газет з'явілася інфармацыя аб смерцы, які абрушыўся на Навагрудчыню. Ён дасягнуў васьмідзесяці метраў у дыяметры, валіў дрэвы, зрываў іх! І менавіта ў гэты момант у Вялікіх Вераб'евічах вярталася з поля каліна камбайнай мс-

ва, вёска Галынь — непадалёк ад Налібоцкай пушчы. А па-ўкраінску птушка маленькая, шэрэяная, рудавенная, да сёння «гарабэц» заведца.

Мо, «вутка»? Не, каля Мікалай Гайба, чыстая праўда. Тады ён служыў у арміі, але вясцоўцы паверэдзілі, што так і было.

Мае, пёўна, рацыю і навуковец з Санкт-Пецярбурга з навагрудскімі каранямі Мікалай Нікалаеў, які адгукнуўся на стварэнне «вераб'евіцкага» сайта версіям, што раней Вялікія вёскі называліся... Гарабевічамі.

— Гэта ад тае ж птушкі-вараб'я, але ў паўднёва-рускім (вельміскім) вымаўленні. Вядома, што славянская каланізацыя на Навагрудчыню менавіта адтуль ішла. Па любівай чымскай дарозе вёскі спаткаў славянскія назвы маюць: Куравічы, Клокавічы... А заканчваецца гэты шэраў у вёсцы Галынь, што пачынае зусім як літоўскае «галас, галуче» і значыць «канец», «край». І сапраў-

дзілася больш пяці тысяч яўрэяў. Жылі яны па сваіх, строга рэгламентаваных правілах. І, купіўшы на кірмашы курцы, яўрэй найперш нес ё на спецыяліста-сюрдэзніка, прафесійна якога было пазбаўляць гэту курцы жыцця. Тады яны лічыліся кашэрнай. І сёння той-сабы са старых пастаўчан, убаўчыўшы на сталае засмажаную курцы, з усмешкай пятаецца: «А ці кашэрная?» Цяпер гэта азначае крыўнашыя: «Мне ды і ладвей. З жонкай святкую еінья каталіцыя Каляды. А яна ж мяне і вышуче-частуе і на мае праслаўляе».

Мой стрыечны брат з Мінска перайшоў у сваім харчаванні толькі на кашы з усяляк круп, менавіта кашы і толькі на вадзе, без дабаўлення якой-небудзь расліннага, крыў божа, жывёльнага тлушчу. Так безраж сям'ю. Нават ад бульбы адмовіўся. У інтэрнэце знайшоў сур'ёзныя доказы таго, што бульбу можна есці толькі тады, калі яна вырастае, свежая. А з цягам захоўвання ў бульбе накоптваюцца шкодныя рэчывы, ледзь не атрута. Нам, беларусам, якія і міншкі сюрдэзнік іншым народам маюць — «бульбашы» альбо «бульба дробненяк», гэта падарэчка здзіўляе. Але, лад, сапраўды, а калі мы прывыклі да бульбы? Ды па часе для развіцця славянскай супольнасці зусім надыйна, нейкія трыста гадоў таму. На аб'ект Рускай імперыі гэту культуру ўводзілі сілком, пад пугай. Былі і «бульбаны» бунты. Прускі кароль Фрыдрых II быў хітрайшы, прычынне насельніцтва да бульбы рабіў так: пад аховай салдатаў высаджвалася, даглядалася бульба, пад аховай жа яна і капалася. А вась на ноч ахова здымалася. І нават смелыя немцы не маглі не памавацца на тое, што было пад аховой. Бульбяны суп — адтуль, з Прусіі.

Фота Аляксандра ПУШКА

ШТО НА СТАЛЕ?

кова мае адну, а то і некалькі перадач, своеасаблівыя кулінарныя серыялы. Няк вызначаецца ў шэрагу іх перадача з удзелам Юліі Воскоцак, жонкі райсаўскага кінарэжысёра Андрэя Канчалюскага (НТБ), якая гадуе для сваёй сям'і, часам сям'я і прысутнічае на экране ў смакаванні прыгатаванага. Але на гэтым стане вельмі шмат экзатычнага, дарагога, інгрэдিয়েнта часам нават па назве незразумельна радавому беларусу. Больш прасцейшы Барыс Бурда на «Ладзе». У яго пераважна кухня розных народаў.

Бог старэй нас такім, што спажываем у ежу і жывоце. Адзін з непрадуманых герояў майго любімага Яні Брыля Бяскоўска паўтараў: «Я галодзею. Мне б ўціліраваць свінскія плічкі». Так, мяс, сала здаюць у народзе лічылася і лічыцца дасюль той ежай, якая дае сілы, спрыт.

У нейкім часопісе, не помню які, прычытаў сур'ёзны дылог аб варгасці і хібаванні, явланчыні, баўрыні. У рэцэпе рэшт дыспуганты прышлілі да разумяня, на мой погляд, выносы: есці на карысць можна ўсё, толькі меру захоўваць, чалавеча. «Монтэ Крыста» Алесандра Дзюма прыяэмае пры першым прапачы, безумоўна, інтрыгай. Але ж там герой за сталом, на якім дзівоўсім ледзь не з усяго свету, кажа, што спажывае ўсё, але толькі пакрысе.

Да Другой сусветнай вайны мае родныя Паставы былі тыповым мястэчкам, дзе на нейкую тысячу беларусаў, рускіх, палякаў пры-

БЕЛАРУСКІ ПРАФЕСАР З ІТАЛЬЯНСКІХ ПРОВІЗЧАМ

Уладзімір Альбертавіч Лаліні — прафесар, доктар медыцынскіх навук, акадэмік нарадзіўся ў Італіі. У ягоным пашпартце старога ўзору ў графе «нацыянальнасць» так і напісалі — італьянец. Большую частку жыцця жыве ў Беларусі. Каля 10 гадоў — галоўны ўрач Віцебскага абласнога кардыялагічнага дыспансара. Пра сям'ю Лаліні можна зняць добры кінафільм. Гісторыя знаёмства яго бацькоў нагадвае сюжэт «Альпійскай балады» Васіля Быкава. Ды і лёс прафесара вельмі цікавы нечаканымі падрабязнасцямі. Уваіце — у гады «халоднай вайны» ён скончыў Балонскі ўніверсітэт у Італіі...

Фота Аляксандра ПУШКА

Як пажартаваў падчас нашай размовы прафесар, у Італіі мясцовыя журналісты размаўляюць з ім «як з рускім», а ў нас — «як з італьянцам».

— Калі рыхтаваўся да размовы з вамі, знайшоў у інтэрнэце, што прозвішча Лаліні, аказваецца, і ў вядомага на ўвесь свет фізіятэра. Ці не ваш сваяк?

— Гэты Лаліні зрабіў некалькі вельмі ўдалых каталогаў па касмічнай тэматыцы. А другі знамаціты Лаліні — буйны спецыяліст у галіне прасцы. У Італіі пастыхова дзейнічае ягоня буйная фірма. Яны жыць, спадзяюся, здаровыя. Я не скажу, што ў Італіі Лаліні прозвішча вельмі распаўсюджанае. Мой брат стрыечны вывешыў, што прозвішча Лупін (з двума літарамі «л») у сярэдзіне ў рускім вяршышчы) сустракаецца з XIV стагоддзя ў Верхняй Саваі. Гэта — паўднёвая правінцыя Францыі, што на мякцы з італьянскімі Альпамі. І, наоўна, нашы продкі перасяляліся ў Італію. Адпаведна і прозвішча ў іх змянілася на Лаліні — на італьянскі лад. Канчаток на «н» часцей за ўсё сустракаецца ў Італіі. Там, дарчы, я адшукаў магілу майго прапрадзядулі, які нарадзіўся ў 1813 годзе. Гэта ў Сант-Антонію. Недалёк ад Балоні, дзе я нарадзіўся.

— Прабачце, а ў якім годзе?

— О, малодзі чалавек! Так, безумоўна...

— А як вашы бацькі пераехалі ў Беларусь?

— Гісторыя, я скажаў бы, нейкім чынам нагадвае «Альпійскую баладу». А пісьменнік, журналіст Міжваў напісаў кніжку невялікую — гісторыю бацькоў.

Бацька мой — кар'ерны італьянец. З 1940 па 1943-і ваяваў у Огаславіі і Альпані. У 1943 годзе ў верасні Італія капітулявала. Вайсковыя фарміраванне, дзе змагаўся бацька, расфарміравалі. І яны ішлі пешшу ў Італію. Немцы акружылі. Вырашылі, што яны могуць спатрэбіцца ў якасці рабочай сілы. Адвезлі на ваенны аб'ект у Германію. І яны працавалі на ваенным заводзе. Канцлагер і побач ваенны завод. Авіябомбы рабілі. Там ён з вясні 1943-га і знаходзіўся. Маці — кар'ерная беларуска. Бацька Альбертавіч Анжэлаў...

— А імя па бацьку, напэўна, у Італіі такога няма?

— Няма Анжэла — яго бацька. Мой дзяду. Гэта ўжо ў нас у пашпартце бацькі так напісалі. А маці мая, Надзея Іванавіча, нарадзілася ў вёсцы Рыжычаны Шклоўскага раёна. Маці ў 1942 годзе вывезлі ў Германію. Цалы чыгуначны састанок 15—16-гадовага маладзі. І там яна працавала ў сельскай гаспадарцы, у нейкага мсцывага спадара даіла кароў, агароды апрацоўвала і гэтак далей. Канцлагер, дзе быў вязнем бацька, і гэтак месьца, дзе маці працавала, былі побач. У 17—18 гадоў, зразумела, нягледзячы на ваіну, усё рухнула, уцялася няк аддчываць. Бось яны дзеньчы — збіраліся і ішлі да канцлагера. У вясну — вясення прапулка. З таго боку доўга палякі, італьянцы і іншыя папючы, а з другога — яны. Там літаральна праз дрот і пазнаёмлілі. У красавіку 1945 года былі вызваленыя Чырвонай Арміяй. Бацька выйшаў з канцлагера, маці яго чакала. І ў першай жа царкве, што сустраляся ім на дарозе, пажаныліся. Нават

— Раней практычна кожны год. Цяпер шмат клопатаў на працы, сямейных спраў.

— А ў вас, прабачце, грамадзяства Італьянскае ёсць?

— Па Італьянскіх законах існуе дваіное грамадзянства. Па беларускіх — не. Як народжаны ў Італіі і кар'ернага італьянца сын, у мяне няма ніякіх праблем з атрыманнем грамадзянства Італіі. Зьява — ўжо праз два тыдні ты атрымаеш італьянскі пашпарт. Мне гэта не трэба.

— А калі ў першы раз наведвалі Італію, памятаеце?

— У 1969-м. Па запрашэнні сваякоў. Мы з бацькам паехалі. З маімі сваякімі, якія жывуць і цяпер у Італіі, падтрымалі сувязь па інтэрнэце і па тэлефоне. У мяне там тры браты бацькі і чатыры ягоныя сестры — мае цёткі. Самы пажылы — 98 гадоў, потым — 96, 92 і...самаму маладому дзядзьку — 78.

— Вы добра ведаеце італьянскую мову?

— Так. Я ж у Італіі скончыў пачатковую школу — вучыўся з 1953 па 1957 год. А потым рэгулярна займаўся італьянскай мовай. Вучыўся на медыку ў Балонскім універсітэце, дзе атрымаў дыплом на дэўнім аддзяленні. Гэта было ў 1977 — 1978 гадах.

— А як гэта было магчыма? Усё-такі СССР і Італія. Апошняя — краіна Заходняй Еўропы...

— Я таксама думаў тады — не магчыма. З Беларусі та вучыўся адзін. Ужо праз дзясяці гадоў на сайце «Андакласік» знайшоў чалавек, які ў той жа час вучыўся там. Але ён з Ерэвана. А да гэтага, у 1970-м, я скончыў у нас медыцынскую школу ў Італіі. У Італіі ўсё было як трагі? Мой дзядзька-паліцэйскі дапамог пасупіць (ён узначальваў тады буйны італьянскі прафсаюз). Быў знаёмы з рэктарам...

— Платна вучыліся?

— Так. Але навучанне было даступным. Вядома, што пры навуцкім асноўным выдаткі — жыллі і харчаванне. Мне ў Італіі было дзе

жыць — у сваякоў, там і харчавалася. Дзядзька машыну даў. У 1973-м я ў нас абараніў кандыдацкую дысертацыю. Скончыў медыцынгу у 22 гады, а ў 25 стаў адным з самых маладых кандыдатаў медыцынскіх навук. Дарчы, у Італіі нік не маглі зразумець — што гэта за навуковая ступень? У іх проста — доктар навук. Яны доўга думалі і вырашылі — калі я скончыў курсы, напішу дыпломную работу і здам дзяржаўныя экзамены, будзе ўсё добра. Вось за год усё гэта і перадаў. Атрымаў дыплом Балонскага ўніверсітэта з правам працы ў любой краіне свету. Гэта быў 1978 год.

— Вядома, сёння вы дзякурылі на «гарачай лініі ў гарадской газеце «Віцбынь». Званюк было многа?

— Вельмі шмат. Дзве праблемы для мяне выскветлялі. 99 працэнтаў з тых, хто запэўнаваў — людзі з павышаным артрызмам і здымаюцца. Скардзіліся — урачы не могуць «нармалізаваць ціск». І што рабіць? Яшчэ — чаму так цяжка трапіць да кардыялога? Апошняе — няпраўда. Вы сабыта можаце заразацца пайсці ў рэгістратуру і запісацца. Толькі пашпарт патрэбны. Праблема ў іншым — каб прыйсці пракласульствавацца таму, пра гэта не ведае, трэба мець накіраванне з паліклінікі. А там вас прымусяць зрабіць рэнтген і так далей. Тыдзень дзвядцятца хадзіць...

— А чаму менавіта ў Каўнасе?

— Справа ў тым, што тады існавала толькі пяць вучоных саветаў па кардыялогіі. Мне прызначалі Каўнас. Дысертацыя прысвалялася новым для таго часу метадыкамі апрацоўкі біялагічных сігналаў. У клініках рабілі электракардыяграмы, рэнтгенаграфію і глэдзілі — ці ёсць інфаркт і гэтак далей. А мы разам з віцебскімі матэматыкамі і праграмістамі вывелі рад алгарытмаў, праграм, што дзавалюць пачынаць дыягназ з дапамогай лічбаў. Запрашэнне стаць кандыда-

там у акадэмікі было для мяне нечаканасцю. Паталефанавалі з Масквы, запрасілі прыехаць. Выступіў з дакладам... Стаў акадэмікам тры гады таму.

— Вядома, сёння вы дзякурылі на «гарачай лініі ў гарадской газеце «Віцбынь». Званюк было многа?

— Вельмі шмат. Дзве праблемы для мяне выскветлялі. 99 працэнтаў з тых, хто запэўнаваў — людзі з павышаным артрызмам і здымаюцца. Скардзіліся — урачы не могуць «нармалізаваць ціск». І што рабіць? Яшчэ — чаму так цяжка трапіць да кардыялога? Апошняе — няпраўда. Вы сабыта можаце заразацца пайсці ў рэгістратуру і запісацца. Толькі пашпарт патрэбны. Праблема ў іншым — каб прыйсці пракласульствавацца таму, пра гэта не ведае, трэба мець накіраванне з паліклінікі. А там вас прымусяць зрабіць рэнтген і так далей. Тыдзень дзвядцятца хадзіць...

— А чаму менавіта ў Каўнасе?

— Справа ў тым, што тады існавала толькі пяць вучоных саветаў па кардыялогіі. Мне прызначалі Каўнас. Дысертацыя прысвалялася новым для таго часу метадыкамі апрацоўкі біялагічных сігналаў. У клініках рабілі электракардыяграмы, рэнтгенаграфію і глэдзілі — ці ёсць інфаркт і гэтак далей. А мы разам з віцебскімі матэматыкамі і праграмістамі вывелі рад алгарытмаў, праграм, што дзавалюць пачынаць дыягназ з дапамогай лічбаў. Запрашэнне стаць кандыда-

жыць — у сваякоў, там і харчавалася. Дзядзька машыну даў. У 1973-м я ў нас абараніў кандыдацкую дысертацыю. Скончыў медыцынгу у 22 гады, а ў 25 стаў адным з самых маладых кандыдатаў медыцынскіх навук. Дарчы, у Італіі нік не маглі зразумець — што гэта за навуковая ступень? У іх проста — доктар навук. Яны доўга думалі і вырашылі — калі я скончыў курсы, напішу дыпломную работу і здам дзяржаўныя экзамены, будзе ўсё добра. Вось за год усё гэта і перадаў. Атрымаў дыплом Балонскага ўніверсітэта з правам працы ў любой краіне свету. Гэта быў 1978 год.

— Вядома, сёння вы дзякурылі на «гарачай лініі ў гарадской газеце «Віцбынь». Званюк было многа?

— Вельмі шмат. Дзве праблемы для мяне выскветлялі. 99 працэнтаў з тых, хто запэўнаваў — людзі з павышаным артрызмам і здымаюцца. Скардзіліся — урачы не могуць «нармалізаваць ціск». І што рабіць? Яшчэ — чаму так цяжка трапіць да кардыялога? Апошняе — няпраўда. Вы сабыта можаце заразацца пайсці ў рэгістратуру і запісацца. Толькі пашпарт патрэбны. Праблема ў іншым — каб прыйсці пракласульствавацца таму, пра гэта не ведае, трэба мець накіраванне з паліклінікі. А там вас прымусяць зрабіць рэнтген і так далей. Тыдзень дзвядцятца хадзіць...

— А чаму менавіта ў Каўнасе?

— Справа ў тым, што тады існавала толькі пяць вучоных саветаў па кардыялогіі. Мне прызначалі Каўнас. Дысертацыя прысвалялася новым для таго часу метадыкамі апрацоўкі біялагічных сігналаў. У клініках рабілі электракардыяграмы, рэнтгенаграфію і глэдзілі — ці ёсць інфаркт і гэтак далей. А мы разам з віцебскімі матэматыкамі і праграмістамі вывелі рад алгарытмаў, праграм, што дзавалюць пачынаць дыягназ з дапамогай лічбаў. Запрашэнне стаць кандыда-

жыць — у сваякоў, там і харчавалася. Дзядзька машыну даў. У 1973-м я ў нас абараніў кандыдацкую дысертацыю. Скончыў медыцынгу у 22 гады, а ў 25 стаў адным з самых маладых кандыдатаў медыцынскіх навук. Дарчы, у Італіі нік не маглі зразумець — што гэта за навуковая ступень? У іх проста — доктар навук. Яны доўга думалі і вырашылі — калі я скончыў курсы, напішу дыпломную работу і здам дзяржаўныя экзамены, будзе ўсё добра. Вось за год усё гэта і перадаў. Атрымаў дыплом Балонскага ўніверсітэта з правам працы ў любой краіне свету. Гэта быў 1978 год.

— Вядома, сёння вы дзякурылі на «гарачай лініі ў гарадской газеце «Віцбынь». Званюк было многа?

— Вельмі шмат. Дзве праблемы для мяне выскветлялі. 99 працэнтаў з тых, хто запэўнаваў — людзі з павышаным артрызмам і здымаюцца. Скардзіліся — урачы не могуць «нармалізаваць ціск». І што рабіць? Яшчэ — чаму так цяжка трапіць да кардыялога? Апошняе — няпраўда. Вы сабыта можаце заразацца пайсці ў рэгістратуру і запісацца. Толькі пашпарт патрэбны. Праблема ў іншым — каб прыйсці пракласульствавацца таму, пра гэта не ведае, трэба мець накіраванне з паліклінікі. А там вас прымусяць зрабіць рэнтген і так далей. Тыдзень дзвядцятца хадзіць...

жорсткім кіраўніком. Але стараюся заўсёды зразумець сваіх супрацоўнікаў...

— Ці можаце прыгатаваць класічны італьянскі стравы? Ці ёсць наогул у вас хоць?

— Я вельмі люблю гатаваць. Спагэці па-балонску і іншыя італьянскія стравы і не толькі іх рабіць з задавальненнем. На дачы любіць з сям'ёй бавіць вольны час. Не, бульбу не саджае. Купіць — танней абдзецца. Люблю вырашчыць кветкі. Магу нешта прыбывць, зрабіць уласнымі рукамі. У асноўным на доме усё раблю сам.

— Як вы ставіцеся да алкагольных напой і якія з іх, на ваш погляд, лепш уживаць?

— Я лічу, што выпіць надарэна, але якасная напой. Ёсць некалькі дастойных напой. Сухія італьянскія вайны. Яны — з даказанай прафілактычнай эфектыўнасцю. Лепш чырвоная віно. З моцных напой — віскі, гарлака і каньяк. Вядома, у разумных дозах.

— А як жа шампанскае?

— Лепш за ўсё шампанскае «брут», бо цукар у яго не дадаюць. Гэта — фактычна натуральны вінаградны сок, вядома ж, з градусам. Лепш, безумоўна, сухое чырвоное віно. Накокт «прычыкі выпіваць» угадваецца наступнае. Італьянскія журналісты растлумачылі мне аднойчы — чаму італьянцы всьляты, а рускія — сумныя? У Італіі шмат сонца, віна. Ад добрага віна ты не можаш агнянець да страты пульсы. У нас — шварцы, але всьляты пад удзеяннем ві

На свае вочы

СЁЛЕТА ПАДАТКОВАЯ СКАЖА МНОГИМ: «БЫВАЙЦЕ»

Каторы год запар напачатку года — калі крыху раней, калі пазней — наведваю адну і тую ж падатковую інспекцыю з мэтай падачы дэкларацыі аб сукунным гадавым даходзе. Па выніках пшчу невялікіх нататкі, у якіх імкнўся найбольш поўна адлюстраваць усе аб’ектывыя і суб’ектывныя нюансы, з якімі давалося сутыкнуцца падчас гэтай працы ў пра яны, магчыма, будзе карысна даведацца нашаму чытачам. А такія асаблівасці ёсць штогод.

Узяць тая ж чэргі. Колькі гадоў таму ў іх даводзілася праводзіць, нагадаю, па тры гадзіны. У апошнія некалькі гадоў гэты шлях да падатковага інспектара стаў удвая карацейшым. Ветлівасць саміх рабунікаў інспекцыі таксама адрознівалася ў розныя гады: ад раўнадушна-раздражнёнай да падкрэслена карэктнай. Свой уплыў рабілі і змяненні ў падатковым заканадаўстве. Скажам, пачатак 2007 года запамніўся вялікім напльвам грамадзян. Тады, напрыклад, падатковую люты ў сувязі з будаўніцтвам ці пагашэннем банкаўскага крэдыту, узятага пад гэтыя мэты, можна было атрымаць толькі праз падатковую інспекцыю. Наступны год быў значна спакойнейшым, бо грамадзянам зноў далі права выбару: туюж люты можна было атрымаць як па месцы асноўнай працы, так і праз падатковую інспекцыю па выніках года. На працы многія калегі, да прыкладу, зноў выбралі першы варыянт.

Мяніліся і бланкі дэкларацый. Як я ўжо пісаў раней, на мой погляд, у апошнія гады яны сталі максімальна простымі і зразумелымі для большасці людзей, большую частку іх можна было запоўніць самастойна, без дапамогі падатковага інспектара. Дарчы, з моманту набывацця бланкаў дэкларацыі на ўваходзе ў інспекцыю кожны раз і пачынаюцца агульняе ўражання ад такога паходу.

...Калегя, які паспеў «здацца» падатковым інспектарам за некалькі дзён да нас, папярэдзіў: па бланкі — чарга. Ну ды каго гэтым здзівіш, калі ў адным пункце прадаюць дэкларацыі як фізчным асобам, так і індывідуальным прадпрыемствам. Балазе, хоць потым іх шлікі разыходзіцца па розных кабінетах. Я ў мінулыя пятніцу ўвечары ўжо ў думках рытаваўся, як звычайна, як звычайна ў чарзе кожны часу. Але фее сустрапа нас... лустачэй і шышчэй. Шапік быў зчынены. У разгубленасці спытаў у вахцёркі, у чым справа. Тая раўнадушна адказала: глядзі рожым працы. Гляджу. Акцавацца, шапік гэты ў пятніцу працуе да 16.15. Заўважу, што сама інспекцыя, якая нават пакуль не перайшла на «ўзюмнічны» рожым працы, прымае грамадзян да 19 гадзін. І дзе там небаракам, якія не паспелі да закрыцця шапіка, узяць дэкларацыю? Дадому ісці? Інфармацыя на гэты конт адсутнічае. Добра, жонка здагалася зазірнуць у пакой, дзе фізчных асобаў прымалі інспектары. Патрэбныя бланкі нам выдалі бесплатна.

Дарчы, яны зноў крыва змяніліся. З аднаго боку, іскі адзін з роздзелу, які, відавочна, запяўлялі не ўсе грамадзяне (па ўласным выпадку: там мы заўсёды пісалі «не»). З іншага, графы зрабілі такімі невялікімі і танкімі, што трэба было крыва пастарцацца, каб «ўціснуць», напрыклад, асабісты нумар пашпарта. Цікава, самім распрацоўшчыкам зручна было іх запяўляць? А калі ў чалавека зрок слабы ці почырк не вельмі добры?...

На запяўненне бланкаў (на 100 працэнтаў цапкам мы гэтая ніколі не робім, заўсёды ўнікаюць нейкая дробныя сумненні, таму, каб не сарпаваць паперу, някой лепш інспектар дакладна скажа, які правільна) ідзе недзе 10 хвілін. Людзей зусім нямат, таму мы разлічваем патрапіць да спецыялістаў даволі хутка. Але ў пакой 117 нам грубавата заўважыць, што прыём не вядуць. Чаму? Ды таму што графік у іх — да 16.45. А дзе ж гэта пазначана? Дзёўнічны-інспектар з гэтага кабінета, якая бюсцюнда сноўдае з яго туды-сюды, моўкі каказвае пабыць на паперу на дзвярках пакой 119. Чытаем: прыём грамадзян вядзецца ў кабінетах 117 і 119, ад рукі дапісана, што і ў кабінце 209, 2-1 паверх (два інспектары). Пра нейкі адмысловы рожым працы для 117-га — ні слова. Таму на другі паверх мы нават не спрабуем ісці.

Супрацоўнікі інспекцыі, скончыўшы працоўны дзень, масава пачынаюць сыходзіць. Калідор зусім пусцеа, а з нас, літаральна некалькіх наведвальнікаў, чамусьці ўтвараецца чарга. Мы стаім 15, 20, 35 хвілін... Прымаюць толькі два інспектары, ведаю, што ў некаторых выпадках на аднаго наведвальніка ў спецыяліста можна пайсці і паўгадзіны. Але мне незразумелая нейкая агульня, я падалося, атмосфера раўнадушна да нас. Прыгадваем, які пазлэтаўся інспектар, які скончыў працу з чарговым кліентам, сам выскоўваў у калідор: наступны, калі ласка. Прыгадваем, якія веларычныя чэргі былі яшчэ раней. Але стаіць пад дзвяркамі кабінета ў пустой ужо інспекцыі?!

Да кантрастных інспектараў, якія нарэшце прынілі нас, ніякіх прэтэнзій, які заўсёды, няма. Усё хутка, наколькі магчыма, ветліва. Зноў усім агульнім калектывам, усімі прысутнымі разам прыгадваем, які правільна запяўляць паперы па вяртанні падатку ў сувязі з атрыманнем аўтарскага ўзнагароджання — ганарура (ну што зробіш, не кожны наведвальнік падатковай інспекцыі — абавязкова журналіст, можна і забыцца). Паралельна жартуем пра жыццё, пра сувесныя фінансавы крызіс. Мой інспектар фактычна папярэджвае думку пра асобных «цярпкіх» у плане афармлення іх папер наведвальнікаў. Як і раней, скарцістацца падатковай ільготай (вярнуць залішныя заплачаныя падаткі) ў сувязі з набывццём, будаўніцтвам кватэры можна на працягу трох гадоў.

— І ў мяне сёння якраз была такая кліентка, — кажа інспектар. — Уяўляець, гэта тры падатковая дэкларацыі, да кожнай з якіх па тэзіну дадатковыя паперы?!

Уяўлю, бо побач жонка тая і займаецца: сумесна са спецыялістам падлічвае, запяўняе. Звычайна на гэта (да ўжо часткова запяўненай самастойна дэкларацыі) ідзе каля паўгадзіны.

Ну, нарэшце «адстраляліся», «здаляся».

— Дзякуй, — кажам, — да наступнага года.

— Так не, — смяюцца ў адказ падатковыя інспектары, — мы вам кажам «бывайце», сёлета, на шчасце, вы ў нас апошні раз.

— А ў чым справа?

— Вяртаць залішныя заплачаныя падаткі ў сувязі з будаўніцтвам кватэры ці пагашэннем банкаўскага крэдыту, узятага пад гэтыя мэты, ціпер вы будзеце па месцы асноўнай працы, падаючы патрэбныя дакументы ў бухгалтэрыю, — адказваюць дзёўнічаны. — Да нас цяпер наведваюцца толькі больш калі зазначае вярнуць залішныя заплачаныя падаткі ў сувязі з прафесійнымі вылікамі, звязанымі з атрыманнем аўтарскага ўзнагароджання.

Вось так, зноў знікла магчымасць выбару. Раней вярнуць залішныя заплачаныя грошы можна было, зварнуўшыся папярэдне ў падатковую, які праз касава-разліковы цэнтр, так і праз банк або родную бухгалтэрыю, або проста праз бухгалтэрыю. Ціпер, выходзіць, застаецца толькі апошні варыянт? Падазраю, што там зноў могуць запатрабаваць даведку з жылгёвага аддзела адміністрацыі раёна, дзе мы некалі сталі ў чарзе на палішчэнне жылгёвых умоў (ведалі б вы, колькі разоў яны ўжо бралі гэтую даведку!). Хоць, да прыкладу, у падатковай інспекцыі такія даведкі захавацца ў справе. Пакуль мы такія не адны, не выключаны чэргі? Да і ў тую ж падатковую ў пачатку наступнага года нам усё роўна адна ішчэ...

Што маем у выніку. На усё пайшо недзе паўтары гадзіны — як і летась (толькі што стаць у чарзе ў пустой падатковай давалося ўпершыню). Грошы абцялі вярнуць на працягу трох тыдзін. У мінулым годзе папярэджвалі, што на гэта спатрэбіцца часу да месяца. Што яшчэ можна быць карысным для чытачоў, дык гэта інфармацыя пра тое, што пакуль — да 14 лютага — падатковыя інспекцыі працягваюць у звычайным ражыме: з 8 да 19 гадзін — па будных днях, з 9 да 13 гадзін — па суботах. І памтавіце пра пятнічны ражым працы шапіка па продажы бланкаў падатковых дэкларацыі!

Сяргей РАСОЛЬКА.

Пытальнік

Як перажыць няпросты час?

— *Прачытаў у «Звяздзе», што ў Беларусі актыўна ствараюцца аддзяленні кругласутачнага знаходжання для пенсіянераў і інвалідаў. Таму ўзнікае пытанне: хто, які і на якіх умовах можна туды патрапіць?*

Дамітрый Алксандравіч Мешчаракоў, Талачынскі раён

Як патлумачылі карэспандэнту «Звязды» ў Міністэрстве працы і сацыяльнай абароны, аддзяленні кругласутачнага знаходжання пры тэрытарыяльных цэнтрах ствараюцца для часовага пражывання непрацаздольных грамадзян, якіх цяжка абслуговаць сабе самастойна. Прычым звычайна попыт у пенсіянераў і інвалідаў на падобныя аддзяленні ўзрастае зямой.

Варта заўважыць, што непрацаздольныя грамадзяне знаходзяцца ў кругласутачных аддзяленнях на поўным забеспячэнні. Асноўны умова — кошт пражывання складае 80 працэнтаў пенсіі. Плюс да таго, у аддзяленні прымаюцца грамадзяне, якія не маюць медыцынскіх супрацьпаказанняў — цяжкіх, інфекцыйных, псіхічных, венерычных і некаторых іншых захворванняў.

Гэтыя падыдочы з’яўляюцца па сутнасці адзінымі для ўсёй краіны. Іншыя ж правілы вызначаюцца непасрэдна ў рэгіёнах. У прыватнасці, паводле слоў дырэктара тэрытарыяльнага цэнтра сацыяльнага абслугоўвання Талачынскага раёна Галіны Курак, з прычыны вялікага попыту зараз перавага ў прыёме ў аддзяленне кругласутачнага знаходжання аддаецца ветэранам вайны, а таксама адзіночным пенсіянерам і інвалідам. Вызначаны і максімальны тэрмін пражывання — да 6 месяцаў. Зрэшты, заўважыла Галіна Курак, тут ёсць свае выключэнні — з улікам сітуацыі некаторыя жыхары раёна застаюцца ў аддзяленні больш працяглы час.

Твае правы

Без папярэджання — няпэўны тэрмін

Ёсць кантракт — працуй без лішніх хвалванняў, як мінімум, да заканчэння яго тэрміну. Усе нібыта проста. І разам з тым варта заўважыць: ёсць варыянт, калі кантракт можа быць скасаваны раней за вызначаны ў ім час. З кім і пры якіх умовах? Зрэшты, адказаць на гэтыя пытанні мы паспрабуем з дапамогаў намесніка дырэктара Дэпартаменту дзяржаўнай інспекцыі працы Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Ірыны Фёдаруны ШЫЛЬЯЕВА.

Калі трымаць ужо не будуць

Увогуле магчымасцю для скасавання кантракта яшчэ да заканчэння яго тэрміну ў наймальнікам шмат. Так, звальненне можа адбыцца з прычыны пагоршэння стану здароўя работніка, што фактычна не дазваляе выконваць ранейшыя абавязкі. Плюс да тых законнымі падставамі для развіцця станавяцца нізкая кваліфікацыя работніка, сістэматычнае невыкананне без уважлівых прычын працоўных абавязкаў (калі за гэта ўжо выкарыстоўваліся меры дысцыплінарнага спланяння), прагнул, больш чым 4 месяцамі запар заняў адходжанне на «бальнічным» (за выключэннем выпадкаў лячэння некаторых цяжкіх захворванняў і лячэння пасля вытворчай траўмы), з’яўленне ў стане алкагольнага, наркатычнага ці таксічнага ап’янення, распіццё спіртных напояў па месцы працы або ў рабочы час, крадзеж маёмасці наймальніка, парушэнне правілаў аховы працы, якое пацягнула звычэнае або смерць калегаў.

— Усё сказанае вышэй датычыцца жонкага, разам з тым для некаторых катэгорый работнікаў існуючыя і «дадатковыя варыянты» дэтармінаваныя спынення кантракта, — кажа Ірына Шыльяева. — Прыкладам, кіраўнік арганізацыі, яго намеснікі, кіраўнік бухгалтэра і намеснікі галоўнага бухгалтэра мюж скасваць развіццёцца з пасадамі да аднаразовае парушэння працоўных абавязкаў, кіраўнік арганізацыі, яго намеснікі і галоўны бухгалтэра — у выпадку змены ўласніка, а кіраўнік — яшчэ і за зрыў бзе уважлівых прычын графікаў вылаты зарплаты і дапамог. Заканадаўства дазваляе дэтармінаваць звальненне за «страту даверу» асобна, якія непасрэдна абслуговаюць грошавыя ці матэрыяльныя каштоўнасці і якія здзейснілі «вінаваты» ўчынак. Без залішніх разважанняў наймальнік можа скасваць кантракт з работнікам, які выконвае выхаваючы функцыі і здзейсніў амаральны ўчынак. Аднак ж спыненне кантракт з работнікам, упэўнаваемым на вы-

Заканадаўства вызначае адно: аб будучай ліквідацыі работнікі павінны быць папярэджаныя пісьмова і не пазней чым за два месяцы. Пры гэтым звальняць работніка калі яго згоды да заканчэння тэрміну гэтага папярэджання наймальнік не мае права.

Маці, інваліды і чарнобыльцы

І ўсё ж іх не самая вялікая колькасць пытаньняў датычыцца дэтармінавых звальненняў па скарачэнні. Пайсці на такі крок наймальнік можа. Аднак пры пэўных правілах. — Першая і галоўная умова звальнення па гэтай падставе — скарачэнне павінна спраўдуць мець месца і тлумачыцца інтарэсамі вытворчасці, — падкрэслівае Ірына Шыльяева. — Па-другое, работнікам, што трапляюць пад скарачэнне, аб гарантыях, што вызначае заканадаўства для асобных катэгорый.

Кандыдатуры работнікаў, што трапляюць пад скарачэнне, вызначаюцца наймальнікам персаналяна. Пры гэтым у якасці кан-

дыдатаў у вызваленне не могуць разглядацца цяжарныя жанчыны, жанчыны з дзецьмі да 3 гадоў, адзінокія маці, якія маюць дваіх і больш дзяцей ва ўзросце ад 3 да 14 гадоў ці дзіця-інваліда ва ўзросце да 18 гадоў. Такія ж гарантыі датычацца і працуючага бацькі — у сітуацыі, калі ён знаходзіцца ў водпуску па доглядзе дзіцяці замест маці.

— Нельга таксама забываць, што падчас скарачэння перавага застацца на сваім месцы аддаецца работнікам з больш высокай вытворчасцю працы і кваліфікацыяй, — працягвае Ірына Шыльяева. — Ацэні тут робіць кіраўнік арганізацыі, прычым, як правіла, прымаюцца пад увагу такія звесткі, як узровень адукацыі, вопыт, стаж працы па спецыяльнасці, якасць выканання даручэнняў, зааховчанні і гэтак далей.

Калі ж вытворчасць працы і кваліфікацыі атрымліваюцца роўнымі, перавага павінна аддавацца работнікам, якія захавалі і перанеслі прам’яноўную зваробу ў выніку катастрофы на Чарнобыльскай АЭС, ліквідатарам наступстваў чарнобыльскай катастрофы ў 1986—1989 гадах у зоне эвакуацыі (адчужэння) і ў 1986—1987 гадах ў зонах першацарговага і наступнага адсялення, інвалідам, а таксама іншым катэгорыям, дадатковыя гарантыі якіх прадугледжаныя ў калдагаворы арганізацыі.

Нарэшце, работнікі «на групе», якія занятыя ў вучэбна-вытворчых арганізацыях таварыства інвалідаў ці ў цэхах і на участках для выкарыстання працы інвалідаў іншых арганізацыі, маюць пераважнае права застацца на сваім месцы незалежна ад паказчыкаў вытворчасці працы і кваліфікацыі.

— У выпадку скарачэння работнік атрымлівае кампенсацыю зноў-такі ў памеры сярэдняга заробку за тры месяцы, — заўважае Ірына Шыльяева. — У зноў-такі не пазней чым за два месяцы да скарачэння работнік павінен атрымаць пісьмовае папярэджанне, якое пры згодзе работніка можна змяняць выплатай у памеры 2 сярэднямесячных зарплата.

Выходны не перашкода

У любым выпадку кантракт спыненецца ў апошні дзень яго дзеяння, нягледзячы на тое, што гэты дзень можа прыпасти на выходны, час водпуску або «бальнічнага». А

Мастацкі кіраўнік і дырэктар Нацыянальнага Вялікага тэатра балета Валянцін Елізар’еў падаў заяву аб звальненні з тэатра.

— Нехта можа сказаць: яна зрабіла кар’еру, таму што з’яўляецца жонкай такога чалавека, — патлумачыла Маргарыта Ізворска. — Я магу сказаць: ганаруся тым, што з’яўляюся жонкай такога майстра. Але кар’еру — можа назваць больш проста — я магла б зрабіць, калі б не з’яўлялася яго жонкай. У мяне добрая кваліфікацыя, я скончыла Беларускаю кансерваторыю, Ленінградскую, маю званне прафесара. Я была карыснай ў тэатры не толькі як жонка. Беларуская опера вяртаванні, якія былі звязаным з радом, перажыла, пры гэтым ставіла існае новая пастановкі. І цяпер, калі можна было пацаць працаваць у нармальным ражыме, у нас пастаюць пытанні кіраўніцтва. Мастацкі кіраўнік — творчая асоба, якая ведае, што патрэбна тэатру. Такого мастацкага вопыту не мае ні адзін адміністратар. Таму я лічу, што сядучы Валянцін Мікалаевіч — жудасна несправядліваець.

Разонне кіраўнікоў вельмі змаляццанальна ўспрынялі артысты. Каб іх супакоіць міністр асабіста прыйшоў у тэатр, абцяў па ставіць на іх будзе добрым гаспадарнікам. Чаго хаваць — гаспадарка спраўдуць дзе вялікая. І, напэўна, яна з радуду тым, якую чалавек збоку хутка да не асвоіць: каб разабрацца, што да чаго на гэтым «прадпрыемстве», яму спатрэбіцца немалы час. І гэты час можа стаць фатальным для трупы, прынамсі балетнай, якую збіраў, выхоўваў менавіта Елізар’еў. Нездарма артысты яму дзякуюць. Дзякуючы выдатным пастаюнкам, якія ажыцвяіў на сцэне беларускага тэатра гэты чалавек, трупы выдатна прынімалі на гастролях у іншых краінах. Чаго хаваць: імя Елізар’ева стала сімвалам бел-

ларускага балета. Яны ёсць за што дзякаваць, за ім вялікі вопыт працы. Напэўна таму Валянцін Мікалаевіч моў разлічваць пасля заканчэння рамонтна на тое, каб узначаліць аб’яднаны тэатр. Між іншым, ён быў якраз тым чалавекам, які вельмі перажываў тое, як рамонт можа адбіцца менавіта на творчым стане трупы, і марыў вярнуцца ў родныя сцены...

Сам працэс рамонт у яго вялікаў шмат пытаньняў, і як ні дзіўна, мастацкі кіраўнік быў пазбаўлены магчымасці некп паўплываць на ход работы.

— Аднак пры ўсіх абставінах мы скончылі мінулы год бліскуча, як ніколі. У нас даўно не было такіх даходаў — у месцы ў сярэднім 200 — 230 мільёнаў рублёў. Было шмат гастроляў за мяжой. Ні ў каго ў Рэспубліцы Беларусь няма такіх паказчыкаў, — падкрэсліў Валянцін Елізар’еў.

У 1973 годзе Елізар’еў узначаліў балетную трупу Беларускага Вялікага тэатра. За гэты час наш балет набыў свой твар і суветную відомасць. Так жа, як і яго кіраўнік, які стаў народным артыстам БССР і народным артыстам СССР. Дарчы, у калісцы вялікай краіне, пра якую мы часам любім узгадваць, балет з’яўляўся справай дзяржаўнай важнасці. Ён не толькі паказваў перавагу высокай духоўнасці над каштоўнасцямі буржуазнага свету, але і быў самым кантэртвумым мастацтвам — заробляў грошы не толькі на себе, але і даваў прыбытак у казну.

У Беларусь усё было дакладна гэтак жа. Балет дэманстравалі суветны ўзровень нашага мастацтва, акрамя таго, зрабляў грошы. Менавіта Елізар’еўскаа харэаграфія ў спектаклі «Страсці», які пры-

вось ці працягнуцца працоўныя адносіны надалей, залежыць выключна ад жадання наймальніка і работніка. Прычым у гэтым выпадку ніводны з бакоў не абавязаны тлумачыць прычыны свайго рашэння.

— Галоўнае памятаць, што не пазней чым за два тыдні да спынення кантракта работнік і наймальнік павінны пісьмова паведаміць, збіраюцца яны працягваць працоўныя адносіны ці не, — распадае Ірына Шыльяева. — Калі ж пасля заканчэння кантракта ніводны з бакоў не папярэдзіў аб яго спыненні і работнік па-ранейшаму выконвае свае абавязкі, то лічыцца, што працоўныя адносіны працягнутаы на няпэўны тэрмін.

Давоўціца. Або пацвердзіць парушэнні

Скасавачь кантракт па ўласным жаданні работнік не можа. А рашэнне «проста не выходзіць» на сваё месца, хутчэй за ўсё, пацягне толькі адно — звальненне за прагнул. Таму чылівазваны шлях дэтармінавага развіцця іншы — пагадненне паміж работнікам і наймальнікам. У гэтым разе тая ж дамова вызначае і апошні дзень працы.

— Заканадаўства прадугледжвае і іншыя варыянты дэтармінавага спынення кантракта за жаданні работніка, — працягвае Ірына Шыльяева. — Работнік можа запатрабаваць звальнення з-за хваробы, інваліднасці або па іншых уважлівых прычынах, што перашахджаюць выкананню працоўных абавязкаў — да прыкладу, маецца на ўвазе выхад на пенсію, змяненне месца жыхарства, неабходнасць дogleдду хворых членаў сям’і. Аднак варта падкрэсліць: ступень уважлівасці прычын тут ацэньвае наймальнік.

Яшчэ адна магчымасць дэтармінавага развіццяна — парушэнне наймальнікам заканадаўства аб працы, калектыўнага або працоўнага дагавора. Прычым у такім выпадку работнік атрымае як мінімум свае тры сярэднямесячныя заробкі, да таго ж кампенсацыя можа быць большай і — калі гэта прадугледжана кантрактам ці калдагаворам. Разам з тым трэба памятаць: «віну» наймальніка нельга вызначыць самастойна, засведчыць факты парушэння павінны дзяржінспекцыя працы, прафсаюзы або суд.

Сяргей ГРЫБ.

КРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

УРАД РАСІ АБВЯСІЦЬ НОВЫ ПРАГНОЗ ПА ПАДЗЕННІ КУРСУ РУБЛЯ

Курс долара ў 2009 годзе можа склаасці 35,1 рубля, а інфляцыя дасягнуць 13 працэнтаў. З такім прагнозам выступіла міністр эканамічнага развіцця Сякі Эльвіра Набуліна на пасяджэнні прэзідыума ўрада.

Па словах Набулінай, новы макраэканамічны прагноз на 2009 год фарміруецца, зыходзячы з сярэднягадавой ціна на нафту ў 41 долар за барэль і спадку ў сувязнай эканоміцы на 0,3 працента. Падчас нарады прэм’ер-міністра Уладзімір Пуцін даручыў Мініфіну адкарэктаваць бюджэт з улікам гэтых з’мяненняў. Нагадаем, што раней бюджэт разлічваўся зыходзячы з 95 долараў за барэль і росту сувеснага ВУП на 4 працэнты. У першапачатковым прагндовым бюджэце 2009—2011 гадоў рост курсу долара быў запланаваны з 24,7 да 27,3 рубля. Долар вырас да пачатку студзеня вышэй за 30 рублёў, а на працягу першых дзясці дзён падняўся яшчэ на 10 працэнтаў.

УКРАЇНА ПАГАДЗІЛАСЯ КУПІЛІЦЬ РАЙСІКІ ГАЗ ПА 360 ДОЛАРАЎ

Кіеў пагадзіўся купляць раіскі газ па цене 360 долараў за тысячу кубаметраў. Акрамя таго, «Газпрам» упершыню за апошнія дзясць гадоў будзе прадаваць паліва «Нафтагазу Украіны» без пасрэднага, ролю якога з 2006 года выконвае кампанія RosUkEnergy.

17 студзеня прэм’ер-міністры Расіі і Украіны Уладзімір Пуцін і Юлія Цімашэнка дасягнулі згоды ў пытанні кошту на газ для ўкраінскага боку. Кошт паліва будзе фарміравацца, зыходзячы з формулы ціна на газ для еўрапейскіх спажычоў мінус 20 працэнтаў. Пры гэтым у Расіі будзе льготны тарыф на транзіт па стаўцы 2008 года. З 1 студзеня 2010 года ціна на раіскімі газ, як і на яго транзіт праз тэрыторыю Украіны, будзць еўрапейскімі. 360—380 долараў — гэта ціна ў першым квартале 2009 года. Ужо да чацвёртага квартала 2009 года ціна на газ для Украіны можа склаасці ўсяго 145 долараў за тысячу кубаметраў, што ніжэй за ціану, па якой Кіеў купляў газ у 2008 годзе. Гэта адбудзецца з-за падзення ціна на газ для ЕС, якая прывязаная да ціна на нафту з паўгадовай затрымкай. Ціпер ціна на нафту вагаецца ў межах 40 долараў за барэль.

УРАД РАСІ ЗАБАРАНІЎ ІНШАЗЕМЦАМ ПРАЦАВАЦЬ У РОЗІНЧЫМ ГАНДЛІ

Урад Расіі прыняў рашэнне аблічць квоту на замежных працаўнікоў для гаспадарчых суб’ектаў у сферы гандлю. Арганізацыям і прадпрыемствам зааграна прывесці колькасць іншаземцаў у адпаведнасць з пастаовай.

У 2007 годзе ўрад прыняў пастаову аб забароне для іншаземцаў працаваць на рынках краіны. Квоты для іх былі пачыненыя з 40 працэнтаў да нуля. У пачатку снежня 2008 года старшыня ўрада Уладзімір Пуцін падпісаў пастаову, паводле якой квоты на іншаземных працоўных у цэлым па Расіі павінны быць скарачаныя ў 2009 годзе ўдвая. Першапачаткова планавалася прыцягнуць у Расію 3,9 мільёна працоўных іпчымігравцаў. Новая сістэма кватавання прадугледжвае, што колькасць замежных працоўных, неабходных для ўсёй эканомікі краіны і асобных яе галін, вызначаюць урад. Раней гаспадарчыя суб’екты самі фарміравалі квоты, накіроўваючы заяўкі ў міністэрства.

ІЗРАЇЛЬ ДАЎ ХАМАСУ ДВА ДНІ НА СПЫНЕННЕ АГНІУ

Улады Ізраіля 19 студзеня заявілі аб тым, што даюць Хамасу дзве сутак для таго, каб канчаткова спыніць абстрэлы ізраільскай тэрыторыі ракетамі «Касам», у адваротным выпадку прыстрашылі спыніць абавшчанае ў аднабоковым парадку палітыку і інавесці Удар у адказ.

Прэм'ера рубрыкі: «Два полюсы»

ПРА БЕДНАГА РАМАНТЫКА...

нальна невядліка. Ды і кажа, ён і цяпер халасты. І невядома — якім бы ён быў у сямейных адносінах. Вершы ё ўсё пісаў, а я ўсё за яго на доме рабіла б? І добры мужчына, відаць, у наш час не застанеца без жонкі? Мужчыні жа нармальныя не хапае!

РАМАНТЫКІ жанчынам не патрэбны. Праверана! — канстатую як былі рамантыкі. І ведаю, што маім знаёмым рамантыкам у асабістым жыцці не шанцуе. «Ах, ён піша вершы, вось мне некалькі напісаў, нават аправерш! Паглядзі!» — кажа маладая жанчына сяброўцы. — «І ўяві сабе, вось ужо разоў пяць сустракаліся, а ён нават цалавацца не палез. Во які ён у мяне ўнікальны! У тэатр хадзілі, на выставу ў музей запрашае... Абавязкова з кветкамі на спатканне прыходзіць!»

У выніку жанчыны выходзіць замуж за іншага. Гэты, хай і кветка не дорыць, затое за пачалюнкам не спазняецца. Спадабаўся. Вядома ж, вышыўшы за 1 метр 80 сантыметраў. Фігура добрая — мускулята хапае. Ды і аўтамабіль у яго ёсць. Не тое што ў рамантыка. Сапраўдны мужчына! І выходзіць замуж за сапраўднага!

Праўда, праз нейкі час, расчараваная тым, што яе «атлет» часта недзе прападае, прыязджае позна ды нецярпліва (спазніўшы на працы, быў на юбілеі) і гэтак далей, міжволі ўстапаінае таго самага рамантыка. Не, я хаваю маляго мужа. А рамантыка сабе яна, — А той — ні кватэры сваёй (з бацькамі жыве і цяпер), заробкі ў цэху, дзе ён інжынерам працуе, параў-

адначасова з некалькімі мужчынамі. Шукала Таго Самага. Пацалюнкамі ў нас з ёй справа не скончылася, але і да ЗАГСа не дайшла.

Другая гісторыя. Сяджу дома, нехта тэлефануе. Чую: «Ты мяне, напэўна, не памятаеш, я — Таціцяна. Давай сёння ўвечары сустрэнемся! Не хочаш? Ты не ведаеш, ад чаго адмаўляешся?» Ды не хацелася мне ўжо ўбачыць тую, якая ў свой час не пажадала сустракацца з рамантыкам.

Так ужо супала, што з пераходам на новую працу і грошай у разы болей стала, і дзятчына новая з'явілася. У той пераходны перыяд яшчэ заставаўся рамантыкам. Аднавадзіла былі і вершы, і кветкі. Даволі хутка пачуў: «А чаго ты мне не хочаш даць грошай на дарэгу кассетку? Я да такога прывыкла, бо ўпэўнена, што мужчына абавязана фінансавана дапамагчы жанчыне, з якой сустракаецца». «Позы — болей. А была ж ужо замужам — за 1.80 з добрымі сувязямі, паважанымі бацькамі...»

Не да вершаў стала мне. Зараз у нас двое дзяцей — хлопчыкі! Спядзяюся, рамантыкамі яны не будуць! Бо навошта такіх жанчынам? **Аляксандр ПУКШАНСКІ.**

КВЕТКІ, вершы, кампліменты, словы і грошы на вецер... Рамантыка!

Дзе ж я з ім! — рамантыкамі — сустракалася? І калі гэта было апошні раз...

Сёння, сустрапа знаёмую, з якой разам заканчвалі ўніверсітэт. Мы ёй тады ўсе патаемна зайдорослі! Яшчэ б — такое каханне! На трэцім курсе яна выхадзіла замуж за паэта, на той момант ужо шырокавядома ў вузкіх універсітэцкіх колах. Ён быў высокі, стрункі, прыгожы: чарнявы, вочы як у цыгана, эмоцыі — праз край!

— Даражэнькая, родненка, любячэнькая, — чуў увесь факультэт. Танечка, дзятчынка з правінцыі, сіціля і ўсхваляваная — ніяк не чакала, што такое шчасце звалілася на яе галаву. Дачка нарадзілася на чацвёртым курсе, сын праз год пасля заканчэння ўніверсітэта — абодва такіх ж чарнявых, як ён. Момант, калі казка закончылася, яна так і не заўважыла. Вакол казалі, што тыя ж узнёслыя словы ад яго чулі многія прыгожыя дзятчаты.

— Ну дык яму ж хатняцкая трэба! — цяпер яму зайдорослі мужчыны. Тыя, якія былі рамантыкамі.

Ну а ў сэрца, як заведзена, яго напаткала сапраўднае вялікае каханне. Ён нарэшце развёўся афіцыйна і ажаніўся нанову. У яго зноў нарадзілася чарнявая, вельмі падобная на яго дзятчына. А Таціцяна тым часам выдала замуж дачку і рыхтавала сына да наступлення ў ВУНУ. Знаёмая ёй спачувала — адна ж засталася... Відаць, штошчы падобнае яна адчула і ў маіх словах, і раптам прызналася:

— Не паверыш, я толькі цяпер зразумела, якая я шчаслівая! Пакуль ён рабіў выгляд, што ў нас ёсць сям'я, я заўсёды адчувала хлусню — мне было так прыкра. А цяпер я толькі пачынаючы, у мяне такіх самастойных дзеяў, ім раскручваюцца нічога не трэба — самі ўсё даюць зразумелі. А ў мяне столькі планаў! Думаю ўвогуле змяніць працу і месца жыхарства.

Яна ўгадвала пра мужа толькі добрае. Распавядала, як ён дапамог уладкавацца ёй на працу, як вучыў пісаць артыкулы, якіх у дзятчына яму за сваіх дзядей. Як прыхоў на вяселле і дачкі ў бэльым касцюме, які паказваў фотаздымкі маленькай дзят-

чынка — сваёй дачкі ў новым шлобее... І як яна рада, што яго, паэта і рамантыка, няма зараз побач з ёй. Яна была такая шырава, што я ў гэты момант адчула хвало зайдоросці — як тады, дваццаць гадоў таму.

З ёй мы цёпла развіталіся, але гэта быў, відаць, дзень спаткання. Мне насустрач ішоў вялізны і тоўсты мужык. Той самы, які гадоў васьмнадцать таму быў стрункім і абаяльным. Той, які сыпаў ва ўсе бакі чуждымі байкамі, словамі і грашыма. Той, ад каго ў юнацтве я збегла неперадана перад вяселлем.

— Ты моцна змяніўся, — заўважыла я. А потым зразумела, што зноў памылілася. Ён застаўся рамантыкам і, згодна са сваімі асабістымі традыцыямі, пасярод вуліцы ўпаў на адно колена. Відаць, у гэты момант я павінна была адказаць яго вялікадушша. Пачаў цалаваць рукі і кацаць нешта, што, на яго погляд, трэба было ўспрымаць як камплімент. Я ў гэты момант думала: «Ці ёсць у сумачку вільготныя сурвэткі?»

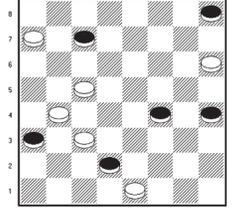
А вечарам да мяне зайшоў сусед, які выкладае нейкую дакладную дысцыпліну ў ВУНУ. Мы пілі каву і размова раптам зайшла пра пазію — вялікую і розную. Я прызналася, што да ўсяго, што горш за Багдановіча, я заўсёды ставілася з уласным скептыцызмам. Ён здзіўляў мяне і ў адказ прачытаў гумарыстычны вынаваляны вершык, прысвечаны свайму старэйшаму сыну. Памаўчаў. А потым угадаў, што муза сур'ёзнай пазіі яго пакінула роўна дваццаць гадоў таму — калі ён ажаніўся.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

ШАШКІ

Пад рэдакцыяй майстра спорту Мікалая ГРУШУЦКАГА

РАЗВЯЖЫ, КАЛІ ЗДОЛЕЕШ
Вашу сілу гульні ў шашкі дапаможа правярць класіфікацыю міжнароднага конкурсу-б, гэтым разам на прызы нашага актыўнага і шчодрара аўтара з Мінска Віктара Шулгія — першага беларускага майстра ФМЖД па кампазіцыі. У якасці чарговых заданняў падаём яго ўласныя галаваломкі на 64-клетчаны дошцы.

№ 7. БЕЛЫЯ: а7, б4, с3, с5, е1, h6 (6). **ЧОРНЫЯ:** а3, с7, d2, f4, h4, h8 (8).

№ 8. БЕЛЫЯ: б2, d4, d6, е7, f6, g7, h4 (7). **ЧОРНЫЯ:** а7, б4, б6, d8, е3, f2, f4, g3, g5 (9).

У абедзвюх кампазіцыях белыя пачынаюць і выйграюць.

А ў рамках бліца-42/6, перамога каго таксама будзе адзначаны, развясціце задану Аляксандра Шурліна (Клімавічы):

БЕЛЫЯ: с7, d2, е5, h4, дамкі а1, а5, b2, f8, h2, h8 (10). **ЧОРНЫЯ:** б4, b8, с3, с5, d6, d8, е7, дамкі b6, d4, е1 (10). Замкнулі простую чорнак: еf6 (d7/a7) h1/b, h8, аe5, h/d6, f/a3, аe7, h/a7 (f4) g5, е1, h4, g3, g1#.

Варыянт жа А(е:g5) застаецца за вамі.

Тэрмін для адказаў традыцыйны — два тыдні. Накіроўваць іх на адрас: 220013, г. Мінск, вуліца Б. Мхлявіцкага, 10-а, рэдакцыя газеты «Звязда», рубрыка «Шашкі».

«ЛІСТАПАД-2008»

Пад такой назвай у г. Мар'іна Горка ладзіць 9-ты юнацкі турнір на прызы мясцовага мікра-роднага гросмайстра Вітала Габрыелана. І заваявалі каманды Вільнюса (трэнер Эдвард Бужынскі), Харкава (трэнер Алег Шапуню), майстар спорту і Бабрыйска ў складзе Сцяпана Голуба, Веры Хаўшчынскай і Настасі Гарлаты (трэнер Мікалай Кадзеснік).

Між іншым, міжнародны грос-

майстар Э. Бужынскі — трэці прызёр чэмпіянату Еўропы па шашках-100, а міжнародны майстар М. Кадзеснік уладкаваў у першых Сусветных інтэлектуальных гульніх у Пекіне на шахматах, го, бруджу і шашках. Паглядзіце, як ён усё разлічыў у наступнай пазіцыі, гуляючы ў турніры па бразільскіх шашках супраць свайго суайчынніка — двойчы чэмпіёна све- та на руцкіх шашках:

БЕЛЫЯ (Андрэй Валюк): а1, а5, с5, е1, е3, f2, g1, h6 (8). **ЧОРНЫЯ** (Мікалай Кадзеснік): а7, с7, d8, f6, f8, g3, h2, h4 (8).

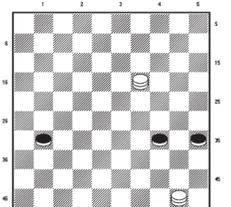
1...f2! 2...аb2 f5/3. h14 g/a5 і белыя здолілі з-за страты сваёй протэй с5.

Такі трэнер мае чаму наву-чыць сваіх выхаванцаў!

КЛУБ ВІТШКІНА

У чэмпіянатах Беларусі па складанні эцюдаў у міжнародныя шашкі, пачынаючы з 1976 года, рубж у 100 заліковых ачкоў першым узяў гросмайстар СССР з Гомеля Леанід Вітшкін. Таму і заслужыў, каб гэты сімвалічны клуб атрымаў яго імя. Паводле падлікаў нашага чытача з Пінска Аляксандра Кагоцкі, ён і сёння ўзначальнае рытэйнг-ліст сярэдзі эцюдзістаў і ўжо мае 333 ачы. Пакуль што членам яго клуба з'яўляецца толькі Крыштаф Малашэвіч (Ліда), які ў свой час набраў 109,75 ачы.

Такім чынам, Л. Вітшкін стаў уладальнікам не толькі клуба «Эцюды-64», аб чым мы паведамлялі раней, але і клуба «Эцюды-100». Пазнаміцеся з яго новай з'я- думкай, дасланай ім у рэдакцыю:

БЕЛЫЯ: дамкі 19, 50 (2). **ЧОРНЫЯ:** 31, 34, 35 (3). Змест: 45 (39A) 28 (37B) 50 (42) 40, 47A (A35-40) 1 30, 36. (V43) 39, 36, 22x. I 35? (44)!

Тэлесеткі ЯШЧЭ РАЗ ПРА ФУТБОЛ

«Час футболу» — пад такой назвай будзе выходзіць на тэлеэкран «ЛД» новы спартыўны аўтарскі праект, прэм'ера якога адбудзецца 22 студзеня.

Аўтар і вядучы праграмы — уладальнік нацыянальнай тэлевізійнай прэміі «Тэлевершыня» — мініманы «Лепшы вядучы спартыўнай праграмы» Мікалай Хада-севич. Пры стварэнні новага пра-екта ён вырашыў звярнуцца да ўсіх жанраў журналістыкі — ад замалевак і рэпартажаў да інтэрв'ю і аналітыкі, таму ў выніку атры-маўся сапраўды яркі і насынены

відачасопіс пра гульні нумар адзін.

Большасць увагі, як паведамілі нам у прас-бюро Бэлтэлера-дыякмпаніі, у праграме будзе на-давацца айнаману футболу — гледзачам прапаноўчы вывучыць гэты від спорту з розных пунктаў погляду. «Беларускі футбол, якім бы ён ні здаваўся камусьці сла-бым і малацікавым, зойме боль-шы ачыт эфірнага часу, — ад-значае аўтар праекта, — Магчы-ма, нам удалася паказаць, што ай-чыныя трэнеры і гульні зусім не такія, як вобразы, якія гадамі

складваліся ў сямьдомасці баль-шычак». Адзін з вядомых гульні-цаў — паўабарона БАТЭ Сяргей Кры-вец — напрыклад, узяў неперад-ны ўдзел у дзімках заставак пра-грамы «Час футболу».

Але застанецца, зразумела, час і для асветлення падаей сувесна-га футболу — навінаў і самых ціка-вых момантаў матчаў англійскай Прэм'ер-лігі, Лігі чэмпіёнаў і Куб-ка УЕФА.

Выходзіць новая праграма буд-зе па чварцагаў у ввечэрнім тэле-эфры.

Вікторыя ЦЕЛЯШУК.

Сіла слова

Госпады, свой крык несі з сабою. Амінь! (Стр. р-н). Ці таі варыянт: «На вайну адходзіць, Маліту зашываюць у гімнасцёрку. О, Маці Хрыстова, укрый мяне рысай свя-то ад неба да зямлі. І што пры мне ёсць, тое сахрани. Адгані, ад-нясь кошу ветрам. Ангел-ахоўнік, за-хоўвай мае імя і душу і накіруй мя-не на шлях выратавання. Амінь!» (Шлоўцы р-н).

Добра, калі ўсё добра. Калі ва ўсім шытававала, калі гаспадары былі жанчыны і здаровыя, але не толькі ад таго, што доўгі шыра працавалі, у іх усё добра атры-малася, вёўся дастатак, «было на-стале і ў хаце». Сяляне ў вёсцы заўсёды залежалі ад таго, які у іх вялася-множыцца жыўла. І пра-цы ў Бога, святых, а яшчэ раней, у ярыччынцы, і ў многіх бабоў, каб вялася ўся, без нейкага там вы-ключэння жыўла, каб «у хляве было жыўлы поўна, які ў боцы агурку». Кожны гаспадар імкнуў-ся засярачыцца, захаваць у не-парушанасці і непрыступнасці, не-дасягалнасці і непараўнальнасці свой двор і ўсё, што ў ім знахо-дзілася, ад злых «завідных ва-чы». «Замова ад падзуж жыў-ла, Госпаду Богу памалюся, свя-тому Юрыю-Ягорыю пакланюся. Прашу цябе, Юры-Ягоры, выга-няць я табе скаціну на шырокую даліну, на Юраскую росу, за жа-лезную сцяну, за каменную гору. Захайвай-асцярагай, святы Юры-Ягоры, і дамоў прыгані. У лесе ўступайся вялікімі гурбамі, у чы-стым полі бельмі камяням. Прашу цябе, святы Юры-Ягоры, а едзеш ты, святы Юры-Ягоры, а сваем сівым калі і ввезеш тры-дзе-вяць ключоў і тры-дзець замкоў, і ввезеш ты залатую трубу, і сы-грай ты жартам і старым, і малым, і таму старому, самому злому. За-мкні ім губы і зубы, каб яны па Юравай расе не хадзілі і шаўко-вай травы не тапталі, і Юравай ра-сы не співалі, і рабы божаў Насці скаціні-шарсціні не чапалі, і ро-та на яе не разв'ялі!» (Бых. р-н).

«ПРЫСУШЫ ДА МЯНЕ МІЛАГА...»

паэтычныя творы сустракаюць у фальклоры радкі, і сярэд зафіксаваных намі ёсць як агульнія, якія накрываны на вырашэнне такой праблемы: на вылучэнне і мужчын, і жанчын, так і паасобныя (асобна быдла мужчын і жанчын). «Замова ад пянташа. Ва імя Айца, і Сына, і Свя-таго Духа. Амінь. Хмель і віно, ад-дзі ад раба божаў і цёмныя ля-сы, дзе людзі не ходзяць, і коні не бродзяць, і птушка не лётэе. Ва імя Айца, і Сына, і Святаго Духа (два разы). Хмель і віно, выхадзі на ху-тку раку, па вадзе якоў людзі не ездзяць. Хмель і віно, выхадзі на буйняны вятры, якія дуцьца дліма». Адыдзі ад раба божаў (двi) (Ветк. р-н).

Была і канкрэтыка: «Замова, калі запіваецца чыць. Хай замо-ва дапаможа і магі табе ўложка, уратуе ад напалсі і не дасць табе прапалсі. Каб яна (гарэлка) табе сямідзяла, каб табе ачамярэла! Парыты ты небараку, каб не ішоў ён болей ракам. Няхай шклянка лезе бокам, бо глядзіць ужо ад-ным вочам! Каб табе абрыдла чар-кумель, Набойшы часта панава-лі дзясцатычныя адносіны, пры якіх жанчыне адыдвалася роля беда-корнага выканаўцы ўсіх загадаў жон-кі, нягледзячы на тое, слуханыя яны былі ці ўвогуле нейкія мараз-матычныя. «Бабына дарога — ад пе-чы да парог», а чыць што-небудзь словы ім уводзіць у бэльня гру-дзі, у белае цела і ў рацэвае сэр-ца. І не змаглі бы сіны адзін без ад-наго жыць, і не было б адзіны і раз-лучыць. Як галабука з галабком вурчочы, так бы і раб божаў (імя) з рабой божаў (імя) увесць вец пра-жылі. Не сварыліся, а свярбавалі. Гэтым словам у маладых зьяла Амінь (Маг. р-н). Падвучвалі, яко-е дзяснене абавязкова неабходна здзяснейчы, каб адвадзіць ад дру-гой жанчыны свайго мужа. «Каб муж не хадзіў да другой жанчы-ны, патрэбна насыпаць у яго сля-ды альбо проста на дарогу, па яко-й ён ішоў, яловымі іголкам. А можна пакласці іх ці яловыя лапкі пад ганак той жанчыне, да яко-й ён ходзіць. І так неабходна зра-біць некалькі разоў. А калі гэтая жанчына жыве ў казёнай вятэ-ры, то ля ўвахода ў дом неабход-на закапаць старыя нажніцы» (Бых. р-н). А там, дзе нявернасць і пастаянная ляняк-спрэчка і, вядома ж, слёзы-пракльненні, без якіх ніводная спрэчка не магла абсыцца. «Замова ад грубасці, скандальна і слёз. Узяць кавалачка хусціцы, якой выціралі слёзы, спаліць яго вечамам на свечы, але пры гэтым абавязкова гаво-рыць: «Ты спалі, агонь, мае слё-

ца хлопцы-дзятчаты ў круг дзе-небудзь на прыродзе, а я ў цэнтры нейкай байкі распавядаю. Бывае, дарослыя ідуць міма, дай прысь-ядуць — паслушаць, што там Ко-лька балбоха. Вось так, верагодна, і нарадзіўся «этат аднаго акцё-ра». А першы раз прафесійную гульнію акцёраў я пабачыў пасля заканчэння школы, у Магілёве, дзе трапіў на класічную драмату-ргічную пастановку. Надта дзіўна мне было, як гэта артысты дзве гадзіны на памяць нешта чытаюць. А ўжо як нехта парых зняў, ды за-мест старога чалавека малады аказаўся... Вельмі мяне перава-сабленне здзіўляе. «На гэтага» і пайду вучыцца, вырашыў. Тату, праўда, не скажаў, бо ён такога «гультайства» не разумее.

Кіно звычайна паказвалі па вечна-рах, калі стомлены Мікола паіху засынаў. Але ж сёе-тое з гульні не-знаёмых дзідзюў-цёткаў запала малому ў душу. Можна, гэта кіно і падштурхне праз колкі гадоў да выбару творчага занятку? Фізічны тады, вядома, быў і большай па-шане. Бацька заўсёды навуачу сы-на на зарабляць калейку сваім маза-лямі. Праўда, звычайная сялянская праца ўсё роўна чамусьці нара-джала ў хлопчыка... узнеслія на-строі, творчую фантазію.

— Сын пастану, я таксама па-вяду авечак, бычок, цяляк, качак, гусей, свіней, — угадвае Мікола Федарав. — Пасвіў на полі, пры-бегну, лузе, ля ракі. Я ведаў, у ка-го з гэтых жывёл які харкатар, ад каго можна чакаць шкоды. Служ-аў прыроду, гаварыў з той жа авечкай, цяплём... Пасвіў і зачыт-ваўся апавесцю «Салавей» Зміт-рава Бядулі... Я атрымаў добрае разуменне аб сялянскім жыцці. Араў, касіў, на конях добра катаў-ся. Настолькі спабіў псіхалогію Скаў праграму «Усмехіць дзядзьку Дабрадзень», у межах якой чытае са сцэны ўласныя і чужыя байкі.

Бацька Міколы адласвіў калгас-ную жыўлу калі трыццаць гадоў, з-за чаго атрымаў ганаровую мя-нушку «пальоўнік». Потым, калі Мікола пайдзе служыць, жартоў-на «прызнаецца», што паходзіць з сям'і палкоўніка. Жарт ацанілі: хіба можна з такім сваяцтвам апы-нуцца ў рэкетных войсках у Ка-закстане?

Скончыў Мікола Магілёўскае культурна-асветнае вучылішча імя Н.К. Крупскай, тэатральнае аддзя-ленне. Асновы рэжысуры выкла-даў тады Валянцін Ермаловіч, брат вядомага гісторыка Міколы Ермаловіча. Валянцін Іванавіч вы-разна размаўляў па-беларуску, быў глыбокім, высокаадукаваным, прафесійным выкладчавым, які аказаў бадай, самы моцны ўплыў на хлопца з добрай заалагічнай падрыхтоўкай.

Я не адчуваю ўрастоў, — ка-жа цяпер юбіляр. — Мастак на пенсію не выходзіць. Куды паклі-чыць стварца маштабнае свята, туды і паеду... І паспрабую знай-сці час для напісання п'есы, ку-рысцва Мірскаму таму...

Святлана БАРЫСЕНКА.

Залеский сельский исполнительный комитет Воложинского района Минской области (Продавец) ПРОВОДИТ ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН

по продаже 2 (двух) земельных участков для строительства и обслуживания индивидуальных жилых домов:

Лот 1 — земельный участок в дер. Новый Двор, площадь 0,2203 га, кадастровый номер 622083907101000042, начальная цена 4 500 000 белорусских рублей;

Лот 2 — земельный участок в дер. Лабы, общая площадь 0,1928 га, кадастровый номер 62208390661000017, начальная цена 4 500 000 белорусских рублей.

Участки размещены на расстоянии 40 километров от города Минска, 20 километров от города Заславля и 35 километров от города Молодечно, в непосредственной близости от участков имеются сети электроснабжения, водоснабжения, близки лес, озера.

Продажа земельных участков производится гражданам Республики Беларусь, постоянно проживающим на территории республики или привременным к постоянно проживающим в соответствии с законодательными актами Республики Беларусь.

Победитель аукциона обязан в течение 10 рабочих дней после утверждения протокола о результатах аукциона внести плату за земельный участок, возместить расходы, связанные с подготовкой документации, необходимой для проведения аукциона.

Задаток в размере 5% от начальной цены земельного участка перечислить на расчетный счет 3600614100192 в филиале МФ РБ АСБ «Беларусбанк», код 513, город Воложин, улица Партизанская, 13, назна-чение платежа 04901, УНП 600037292, Залесский сельский исполнительный комитет.

Порядок проведения аукциона оговорен в условиях его проведения. Аукцион состоится 20 февраля 2009 года в 15.00 по адресу: дер. Новый Двор, дом 20, помещение Залесского сельисполкома.

Заявления на участие и необходимые документы принимаются по 19 февраля 2009 года до 17.00 по адресу: дер. Новый Двор, дом 20, кабинет секретаря сельисполкома, контактный телефон (8 01772) 32236, сайт в интернете: volozhin.gov.by

Саковщинский сельский исполнительный комитет Воложинского района Минской области (продавец) ПРОВОДИТ ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН

по продаже 2 (двух) земельных участков для индивидуального жилищного строительства:

Лот-1 — земельный участок в д. Саковщина, ул. Юбилейная, площадь участка 0,25 га, кадастровый номер участка 622086011101000254, начальная цена 2 500 000 белорусских рублей.

Лот-2 — земельный участок в д. Саковщина, ул. Юбилейная, площадь участка 0,25 га, кадастровый номер 622086011101000255, начальная цена 2 500 000 белорусских рублей.

Целевое назначение земельного участка — строительство и обслуживание жилого дома. Имеется центральное водоснабжение, имеется в непосредственной близости природный газ. На расстоянии 300 м — река Западная Березина, на расстоянии 5 км — Налибковская плесня. Продажа земельного участка производится гражданам Республики Беларусь, постоянно проживающим на территории республики или привременным к постоянно проживающим в соответствии с законодательными актами Республики Беларусь. Задаток в размере 10% от начальной цены перечисляется в Главное управление МФ РБ по Минской области РБ, р/с 3604000000482 в филиале МФ РБ АСБ «Беларусбанк», код 513, г. Воложин, ул. Партизанская, 13, УНП 600037249, назначение платежа 04901.

Порядок проведения аукциона оговорен в условиях его проведения. Аукцион состоится 20 февраля 2009 года в 11.00 по адресу: д. Саковщина, ул. Первомайская, дом 18, здание сельисполкома. Заявления на участие и необходимые документы принимаются по 17 февраля (включительно) 2009 года до 17.00 по адресу: д. Саковщина, ул. Первомайская, 18, кабинет секретаря.

Контактный телефон (8 01772) 39 1 58.

Минская область, Воложинский район, д. Саковщина, ул. Первомайская, 18.

Утеранный диплом частного учреждения образования Института парламентаризма и предпринимательства на имя Федотова Максима Владимировича считать недействительным.

3 пункта Г да пункта Ж

На шляху з Гомеля ў Даўгаўпіліс знікла 59 тон газойлю. Гэта нафтапрадукт, які прымяняюць у якасці дызельнага паліва і сыравіны для каталітычнага крэкінгу. Праз дзве гадзіны пасля адраўнення з абласнога цэнтра, у Жлобіне, высветлілася, што цыстэрна, якая ў складзе грузавога цягніка накіроўвалася ў суседнюю краіну Латвію, пуста. Куды і якім чынам знікла змесціва, цяпер даследуюць супрацоўнікі транспартнай міліцыі. Ёсць меркаванне, што рэчыва магло выліцца па чыгуначы з Гомеля да Жлобіна па нядабайнасці — праз дрэнна закрыты клапан унізе цыстэрны.

Крайский сельский исполнительный комитет Логойского района (Продавец) ПРОВОДИТ ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН

по продаже земельных участков для индивидуального жилищного строительства.

На торги выставлены 4 (четыре) земельных участка, расположенные в красивой местности д. Гапоново Крайского сельского Совета.

Аукцион состоится 18 февраля 2009 года в 11.00 по адресу: Минская область, Логойский район, д. Крайск, ул. Буденного, д. 1. Заявления на участие и необходимые документы принимаются до 15 февраля 2009 года по адресу: Логойский район, д. Крайск, ул. Буденного, д. 1.

За дополнительной информацией обращаться по телефонам:

(8 029)1785245, 8 017 74 73 6 35, 73 6 36).

УНП 600181643

Заява муфція Мусульманскага рэлігійнага аб'яднання ў Рэспубліцы Беларусь

Увесь свет, які заклапочаны нарастаючымі бедствамі сусветнага фінансава-эканамічнага крызісу і шукае шляхі выхаду з яго, на пачатку 2009 года ўрушаны не менш жаклівай весткай — поўнаштабнай вайной у сектары Газа...

Мы, беларускія грамадзяне-мусульмане, добра ведаем цану жахаў дзюх сусветных войнаў, што працаіліся па тэрыторыі нашай краіны і прынеслі незамежны людзкія і матэрыяльныя страты, і па сваіх рэлігійна-маральных якасцях асуджаем любы гвалт і забойства нывінных ахвяраў, стварэнняў Усявышняга Госпада. Лічым неабходным неадкладна пазбавіць ад жаху і болю жыхароў у абедзюх краінах, якія канфлітуюць.

Мы падтрымліваем Заяву Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь у сувязі з сітуацыяй у сектары Газа ад 29 снежня 2008 года, якая заклікае бакі канфлікту спыніць сілавую дзеянні і распачаць вырашэнне праблем шляхам перамоў.

Мы ў пастаяннай малітве аб спыненні краінамі баявых дзеянняў і вырашэнні лёсу шматпакутнага народа Палесціны мірным шляхам і заклікаем усіх людзей добрай волі прытрымлівацца наказаў Усявышняга.

«Не убавляйте людям того, что им причитается, и не творите на земле зла, просторяя нечестие. Бойтесь того, кто сотворил вас и первые поколения».

Каран, сура «Паэты», аята 183—184.

Мір Вам!

Муфція Абу-Бекір ШАБАНОВІЧ

Заяву падтрымліваюць абшчыны мусульман гарадоў: Мінск, Брэст, Відзны, Глыбокае, Докшычы, Клецк, Літва, Ізэ, Маладзечна, Мазілёў, Мядзель, Наваградка, Ашмяны, Орша, Астрыно, Скідаць, Смільчы, Слонім, Узда; Беларускае грамадскае аб'яднанне татар «Зікр уль-Кітаб», прадстаўнікі арганізацыі афганцаў, азербайджанцаў, таджыкаў і многія іншыя мусульмане Рэспублікі Беларусь.

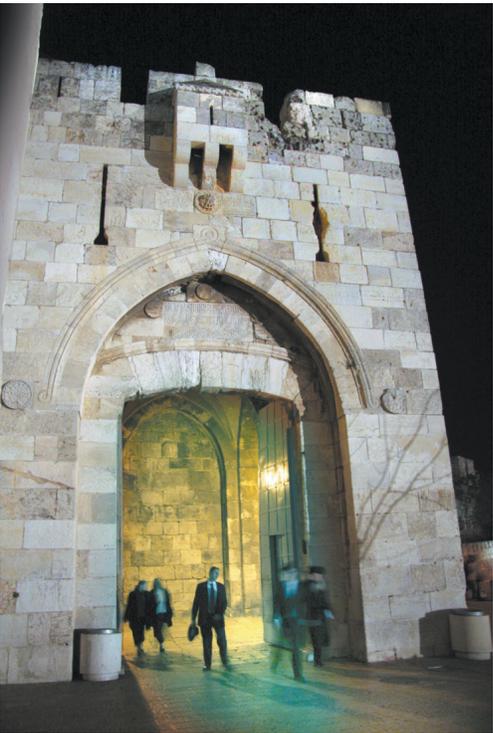

ПЕРАДГІСТОРЫЯ: гэтыя фотаздымкі зроблены мной у апошнія дні мінулага года на зямлі, дзе сёння балочка для кожнага крывавіць палесцінска-ізраільскі канфлікт. Што на гэтыя хвіліны з героямі маіх здымкаў — дзіцяткам і салдатам? Маўкліва пазірае на зямлю дваццаці першага стагоддзя каменная брама, узведзеная два тысячачгодзі таму ў часы бялітаснага цара Ірада Вялікага. Шмат бачыла гэтая брама на сваім вяку — мо, самае цяжкое мінулае?

Ўжруг брамы Ірада віруе шумны горад, Яна — радня сучасным «шмарачосам», Вялікі Ірад быў вялікі дойдлі, Але не ўзнёсся славай да нябёсаў.

Узнёсся той, хто зносіў боль і здрады, Пясок крывавіў збітымі нагамі... ...зямляне дзеляцца адвеку на распятых І тых, хто Іраду слуге бізунамі.

Вялікая трагедыя сектара Газа

Спыненне агню ў сектары Газа — гэта своеасаблівы падарунак Ізраілю новаму прэзідэнту ЗША Баруку Абаму да яго інаўгурацыі ў Вашынгтоне, якая адбудзецца на днях. Такую думку выказаў учора на прэсканферэнцыі пасол Палесціны ў Беларусі Мунтасер Абу Зейд.

Ён таксама паведаміў некаторыя трагічныя вынікі і лічбы трохтыднёвых сутыкненняў. Паводле слоў паса, было забіта 1300 чалавек і паранена больш за 6000, пераважна мірных жыхароў. Сярод ахвяраў шмат жанчын, дзяцей і старых. Шмат выпадкаў, калі палесцінцы гінулі цэлымі сем'ямі. Сотні людзей моцна пацярпелі ад фосфарных бомбаў, якія забаронены міжнародным правам. З гэтай нагоды Палесціна звярнулася са скаргамі ў міжнародныя арганізацыі і структуры. У прыватнасці, камісіі ААН па правах чалавека ў Жэневе ўжо перададзены неабходныя дакументы.

Матэрыяльны ўрон ад бамбардзіровак і артылерыйскіх абстрэлаў склаў на мерках сектара Газа астранамічную суму — больш за два мільярды долараў ЗША. Былі разбураны ўшчэнт амаль 10 тысяч дамоў. Гэта пераважна жыллі. Таксама зруйнавана 13 мясцаў, шмат крамаў, школ, універсітэтаў, навучальных устаноў, аб'ектаў аховы здароўя, аўтамабільных заправак і іншых збудаванняў, якія не маюць ніякіх адноснаў да ваеннай інфраструктуры. Не пазбеглі бамбардзіровак установы ААН, дзе ў час авіяналётаў хаваліся жанчыны і дзеці, захоўваліся гуманітарныя дапамогі, у тым ліку прадукты харчавання.

У пацвярджэнне сваіх слоў Мунтасер Абу Зейд прадэманстравалі фотаздымкі з месцаў жудасных разбураўняў. Цяжка было глядзець на забітых і знявечаных палесцінцаў, пакарабаных глыбы бетону і металу.

На думку Мунтасера Абу Зейда, да ўсталявання спраўданага міру ў сектары Газа яшчэ далёка. Так, Ізраіль спыніў агонь, але свае танкі не вывёў з тэрыторыі сектара. Адказнасць за неўрагуляванне палесціна-ізраільскага канфлікту Мунтасер Абу Зейд усклаў на Злучаныя Штаты Амерыкі, якія тармозіць выкананне адпаведных рэзалюцыі ААН.

Ляна ДЗЯДЗЮЛЯ.

Матор... Знята... Глядзім!

Дарога расчараванняў

На экраны выйшла прэм'ера расійскага фільма «Морфія», знятага Аляксеем Балабанавым, паводле сцэнарыя Сяргея Бадрава-малодшага, у якім у адну сюжэтную лінію аб'яднаны «Запіскі юнага лекара» і аповець «Морфія» Міхаіла Булгакава. Дзеянне адбываецца ў рэвалюцыйным 1917 годзе.

...У павятовы горад прыязджае малады лекар Палкоў. Ён «падсаджаецца» на морфію, і рэальнасць перастае яго хваляваць. Ці ёсць гэта выйсце са складанай жыццёвай сітуацыі?..

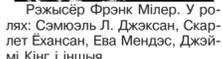
У роллях зняты Ляна Дзядзюля, Інгэборга Дунканэйт, Андрэй Панін, Сяргей Гармаш.

Стужка маладога расійскага рэжысёра Валерыя Гай Германікі «Усе памруць, а я застануся» ўжо заслужыла частку ўвагі — спецыялісты, атрымалішы два прызны Канскага фестывалю-2008: спецыяльнае згадванне журы ў конкурсе «Асаблівы погляд» і маладзевы прыз «Тыдні крытыкі».

Фільм закрэае некалькі дзён жыцця падлеўцаў. Першае ў чолі навучальным годзе школьнага дыктатка — гапоўня падзея для дзевяцінаццаці Калі, Вікі і Жанні. І ў гэты доўгацвянчы вечар будзе шмат нечаканасцяў і кожнаму з гераіняў чакана яшчэ адзін удан лёсу — той сама, пасля якога заканчваецца дзяццільна і пачынаецца дарослае жыццё. У гапоўня роллях: Паліна Філаненка, Агнія Кузняцова, Волга Шувалова, Аляксей Багдасарыў.

«Стартаваў» новы фільм «Мсвівец» кінамаістраву ЗША. Аднаму з гапоўня герояў, Дэнні Кольту, вядомаму ўсёму гораду як «Дух», дзевяцінаццаці змагацца з псіхалогічна-навуковай па мянушцы Васыміног. Навуковец забівае кожнага, хто убачыць яго твар.

Рэжысёр Фрэнк Мілер. У роллях: Сэмюэль Л. Джэксан, Скарлет Эхансан, Ева Мендэс, Джэймі Кінг і іншыя.

29 студзеня адбудзецца прэм'ера драмы «Дарога змен». Кінамаістравы ЗША зноў аб'ядналі акцёраў Лянард да ды Капрна і Кейт Уінслет. У фільме яны муж і жанка, якія выхоўваюць двух дзяцей. Пад зноўняй самаўпэўненасцю яны хаваюць пачуццё глыбокага расчаравання ў сваіх узаемаадносінах і кар'ерах.

Рэжысёр Сэм Мендэс. Сцэнарыі Джэксана, створаны паводле рамана Рычарда Бйтса.

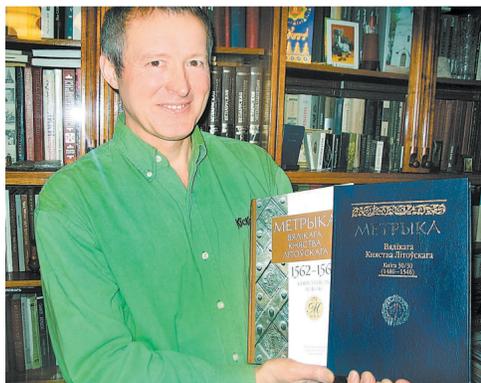

Прыемнага прагляду! Вікторыя АЛЯКСАНДРАВА.

Этнаскарбонка

Летапіс дзяржавы захоўвае шмат сакрэтаў

1594 год. Пад кіраўніцтвам канцлера Вялікага Княства Літоўскага Льва Сапегі пачынаецца перапіс старых архіўных дакументаў — метрык. Магчыма, гэты славы дзясць прадабчыў, што інфармацыя, сабраная папярэднікамі, можа не захавана, старыя метрыкі пазней загінулі, а «перавыдадзеныя» канцэлярыяў у канцы XVII — пачатку XVIII стагоддзя далі да нашых дзён. Цэлы штат сачыў за тым, каб копія адпавядалі арыгіналам, пра што сведчаць запісы на палых метрык. І цяпер дзякуючы метрыкам можна атрымаць інфармацыю пра гісторыю Беларусі і сумежных дзяржаў, пачынаючы з XV па XVIII стагоддзе. Копіі разнастайных дакументаў, якія выдаваліся ад імя вялікага князя або ўпаўнаважаных прадстаўнікоў верхніх органаў улады, кіравання і суда, а таксама прыватныя дакументы, якія трапілі ў канцэлярыю, старанна збіраліся. Яны аб'ядноўваліся ў асобныя сшыткі, а пасля сшыталіся ў кніжкі. Метрыка стала асновай дзяржаўнага архіва Вялікага Княства Літоўскага. Звесткі з яе выкарыстоўваліся ў юрыдычных і даведчаных мэтах як прадстаўніцкіх вышэйшай улады, дзяржаўных устаноў, так і мяшчанамі. На аснове архіўных матэрыялаў па адпаведных запісах выдаваліся юрыдычна завераныя дакументы. Метрыка была своеасаблівым пашпартам краіны, атрыбутам дзяржаўнага ладу, судовай і прававой сістэмы Вялікага Княства Літоўскага. На сёння захавалася больш за 600 тысяч кніг, і ў параўнанні з многімі архіўнымі дакументамі іншых краін нашы знаходзяцца ў нізкім стане.

Не кожная краіна можа пахваліцца такім захаваннем сярэднявечнай архіўнай спадчыны. Восць толькі, на жаль, знаходзяцца гэтыя дакументы не ў нас, а ў Расіі, куды вывезены яшчэ ў XVIII стагоддзі пасля далучэння Беларусі да Маскоўскай імперыі. Не многія навуковцы могуць паехаць працаваць з архівамі ў існую дзяржаву, акрамя таго, каб мець доступ да фанілянтаў, патрэбна атрымаць шэраг дазволу. А шчыра чалавек, пасля таго, як пакарываўся пэўным архіўным дакументам,

не можа ўзяць яго зноў на працягу года. Усё гэта ўскладняе вывучэнне старажытных крыніц. Але сёння ў нас з'яўляюцца сучасныя пераваданы «Метрыкі», і таму больш народу атрымае доступ да інфармацыі, якую старанна імкнуліся захавашчы нашы продкі. Ніводна з вялікіх прац па гісторыі Беларусі, Літвы, Украіны, і, безумоўна, Вялікага Княства Літоўскага не зможа абійсці без вывучэння «Метрыкі». Але гэтыя архіўныя дакументы, нягледзячы на тое, што яны ўжо не раз трапілі ў руцэ розных даследчыкаў, тэаў і сабе сама разнастайныя сакрэты. Каб нават толькі перавадчыць усё «Метрыкі Вялікага Княства Літоўскага» сіламі нават цэлага Інстытута, хоць працы не на адно пакаленне, утварыліся супрацоўнікі аддзела спецыяльных гістарычных навук Інстытута гісторыі НАН Беларусі, археограф Валерыі МЯНЖЫНСКІ. Працы з Метрыкамі ён аддаў ужо больш за 25 гадоў, і дзякуючы яму на Беларусі надрукавана ўжо чатыры кніжкі запісаў (яшчэ 2 падрыхтаваны календзі). Перавядзенне метрык займае і навуковцы іншых краін. Так, у Літве выйшла з друку ўжо каля трыццаці кніжак.

Але калі ў нас пакуль выданне метрык стала займаецца толькі адзін вучоны (яго калегі працуюць

друк. Напрыклад, першая «Метрыка», падрыхтаваная беларускім вучоным, чакала сваёго выдання тры гады. Затое, я яна выйшла, набыць яе пажадалі больш за дзясць замежных універсітэтаў, у тым ліку Кембрыдж і Оксфард. Паазнейшыя выданні таксама маюць попыт у навукоўцаў з розных краін, калі нашы вучоныя едуць за мяжу, вядуць з сабой «метрыкі», замоўляючы замежнымі калегамі.

— Мне прапаноўвалі выдаваць кнігі ў замежжы, але я адмовіўся. Так атрымалася б, што гэта не наша спадчына, метрыкі падрыхтаваны ў Беларусі, залічваліся б у ацэнку іншай краіны — выдаўца, — упушчаны Валерыі Мянжынскі. — А мяні іншым, такія крыніцы разнастайнай гістарычнай інфармацыі, будучы служыць стагоддзі.

Метрыкі могуць быць цікавымі не аднаму пакаленню самых розных даследчыкаў: гісторыкаў, правазнаўцаў, этнографію, лінгвістаў, генеалагаў, асобаў, якіх цікавіць старажытная вопратка, зброя, нумізматыка. Цікавая кніга будзе і проста для людзей, якія вывучаюць сваю радавод, займаюцца краязнаўчымі даследаваннямі. Скажам, у апошняй падрыхтаванай Валерыі Мянжынскі Метрыцы — кніжцы 30 (1480—1546 гады) сустракаецца каля 800 асобаў. Гэта людзі розных сацыяльных груп, занятых, нацыянальнасцяў. Магнаты, князі, дваране, сявятары, шляхта, сяляне. Тут ўзгадваюцца такія асобы, як Вітаўт, Жыгімонт I Стary і Жыгімонт Аўгуст, княгіня Бона. А, напрыклад, у 43-й кнізе дзяржаўнага архіва Вялікага Княства Літоўскага ёсць звесткі пра больш чым 300 асобаў, сярод іх і звесткі, звязаныя з жэціём Астафія Валовіча, князім Галышанскім, Слуцкімі, Радзівіламі.

Дзякуючы вывучэнню самых метрык можа быць адкрыта шмат цікавых фактаў, звязаных з гісторыяй нашай краіны.

Рытучныя метрыкі да перавадвання, я знаходзіў шмат рэчаў, пра якія не чуў раней. Інфармацыя пра некаторых асобаў, якія называюцца ў гэтых канцэлярыяскіх дакументах, можа сустракацца і ў іншых крыніцах, але тут яна даецца больш пашырана ці з нейкімі наансамі. Звестак пра многіх людзей,

«задакументаваных» у гэтым дзяржаўным летапісе, асабліва, калі яны не маюць высокага статусу, напрыклад, як дробная шляхта, не знойдзеш ні ў якіх іншых крыніцах, — заўважае вучоны.

Дакументы метрык сведчаць пра тры факты, якія ўтойваліся ад самых жа насельніку Беларусі. Так, маскоўскім самадзержцам нявыгадна было, каб беларусы ведалі сваю гісторыю, трэба было стварыць уражанне, што наша краіна добраахвотна далучалася да імперыі, хоць метрыкі паказваюць зусім іншае: што пачынаючы з XV стагоддзя на нашай тэрыторыі бяскожна ішлі войны... Ёсць і такія дакументы, з якіх бачна, што наша краіна ўвесь час рыхталася да абароны, напрыклад, што князь кляпаўся пра ўзвядзенне спецыяльных умацаванняў у мястэчках — паркану, каб чытаеш метрыкі, бачна, што княства ні на кога не напала, боўнасьць з войнаў неслі абарончы характар, альбо менавіта на мазе адваджаў раней захопленыя землі.

Тут сабраныя дакументы, пачынаючы з распрадэжэння Вялікага князя аб стварэнні мястэчка, прыраўнаў да разбору маёмасных спрэчак сярэдняй шляхты. Кнігі напісаны разлімамі паўсаўдэннага побыту, звычай, традыцыі розных мястэчковых грамадстваў, з «Метрык» можна даведацца пра матэрыяльную культуру продкаў, іх духоўнае жыццё, менталітэт насельніцтва ВКЛ. Вядома, гэта даецца не прамыя тэстамі, а ўпэўняюцца ў сувязі з нейкімі падзеямі, што адбываліся ў княстве, ці звязана з пэўнымі распрадэжэннямі кіраўніцтва дзяржавы.

Мне ўразілі дакументы, якія сведчылі пра жэціе тагачасных сялян, пералік маёмасці селяніна часам займаў многа радкоў, у яго было шмат рознай жывёлы і багацця рознай птушкі... — расказвае Валерыі Мянжынскі. — Старажытныя дакументы аб'являюць навязаны нам у дзяццёвыя школьныя падручнікі старазтыя пра тое, што пань прынгіталі сваіх падданых. Гаспадарам было выгадна, каб іх людзі моцна «трымаліся на нагах». Метрыкі даюць магчымасць даведацца пра вядучыя кірункі ўнутранай і знешняй палітыкі на пра-

цягу больш як трох стагоддзяў, пра імяны ў судовай сістэме, рэальнае эканамічнае і грамадскае жыццё Беларусі, Літвы, Украіны, Польшчы і іншых дзяржаў, пра палітычныя, культурныя, гандлёвыя сувязі ВКЛ з іншымі краінамі.

— Адна з мэтай майя працы — вяртанне гістарычнай памяці. Гэтыя крыніцы становяцца даступнымі вучоным, на іх аснове пішуча артыкулы і манаграфіі, найноўшыя распрацоўкі тэаў і падручнікі і так становяцца вядомымі грамадству наогул, — заўважае Валерыі Мянжынскі. — Акрамя таго, такія крыніцы могуць быць карыснымі людзям мастацтва. Метрыкі ўтрымліваюць шмат цікавых фактаў з жыцця асобных людзей, дзяржаў. Па іх можна ствараць творы, фільмы розных жанраў, напрыклад, гістарычныя раманы, трагедыі, дэтэктывы. Некаторыя дакументы метрык сведчаць пра моры, халеры, ёсць інфармацыя пра зайбаванне, атручванні. Судовыя разборы тут вяліся на высокім узроўні.

Прынамсі, археограф, рытучы «Метрыкі», не проста перадае звесткі. Навукова-даведчанні апарат кожнай кніжкі ўтрымлівае імяны, географічныя, прадметныя казальнікі. Вучоны праводзіць шмат дадатковых даследаванняў, сядзіць у архівах, працуе з іншымі крыніцамі, вывучае старажытныя карты, каб знайсці для будучага чытача карысную інфармацыю. Калі ў метрыках называюцца нейкія населеныя пункты, вядомаец шукае і і сучасныя адпаведнікі, паказвае, які мяняліся назвы. Так, вёска Гаіна раней была мястэчкам Айна, а сучасны Драгінчы меў назву Давечаровічы.

Правішчы прадстаўнікоў аднаго і таго ж роду ў розных дакументах маглі пісацца з заменай літар, што таксама не засталася без увагі Мянжынскага. У выніку, звярнуўшыся да гэтай першыя крыніцы, грамадства можа на парадок зняць узровень краязнаўчай дзейнасці. Магчыма, дзякуючы таму, што «Метрыкі» становяцца даступнымі большаму колу даследчыкаў, некаторыя з населеных пунктаў Беларусі, які і іншых краін, звязаных з Вялікім Княствам Літоўскім, пасталеюць на некалькі стагод-

дзяў, бо краязнаўцы знойдуць пра іх больш шматлікія напаміны.

«Метрыкі» выданыя на старабеларускай мове, але адаптаваны пад сучаснае чытанне. Тэкст, змешчаны ў арыгінале, не многія вучоныя здольныя прачытаць. Трэба разабрацца з почырковай запісы, бо некаторыя літары ці складкі прапушчаны, іншыя змешчаны над радком. У скорпісе літары маглі злівацца ў адну, мець некалькі варыянтаў напісання. На гэтым была падобная на «ю» старажытны падзея на «ю». Так імя Валерыі Мянжынскага не было знакаў прыпынку. Тэкст пісаўся разам без падзелу на словы і сказы. У перададзёных «Метрыках» літары, што выйшлі з уяўтку, заменены сучаснымі, вынесены літары і складкі ўстаўлены ў радок, прапушчаны і адноўлены археографамі, пададзены ў квадратных дужках. Спецыяльна сяміма сімвалаў, пададзёных у сучасных кнігах, утрымлівае інфармацыю, цікавую для даследчыкаў-лінгвістаў, якім з'яўляўся беларускае пісьмо ў XV—XVI стагоддзях.

Прынамсі, адзін з метрык, якія выданыя дзякуючы Валерыі Мянжынскаму, я ўзяла ў бібліятэцы дамоў. У ёй мы знайшлі асобаў, якія насілі прозвішча майго мужа і жылі ў XVI стагоддзі. А таксама трапілі на вочы дакумент за XVI стагоддзі, у якім называецца адна з вёсак Іўеўскага раёна — Карэняты, якія існуе і па сёння (раней звесткі пра яе мяне трапілі толькі пачынаючы з канца XVII стагоддзя). Цяпер сваё цёзка па прадзінах, а хто ведае, мо і прамыя продкаў, у метрыках шукаюць мае знаёмныя.

Мы атрымліваем выдатную магчымасць адуць сувязь з папярэднімі пакаленнямі. Напэўна, вяртанне «Метрык» на радзіму і вядомасць іх «начынян» шырокому колу грамадства, калі і не праз непасрэднае вяртанне да дакументаў, а праз іх папулярны перадачы, праз падручнікі, праз мастацкую літаратуру і нацыянальныя гістарычныя кінастужкі, не толькі верне беларусам нейкія забароны факты гісторыі, але і паспрыяе развіццю гістарычнай свядомасці.

Ляна ДЗЯДЗЮЛЯ.

Таможня за счет Volkswagen

Компания Volkswagen идет на встречу предпринимателям и субъектам хозяйствования Республики Беларусь: продлена акция по отмене таможенных пошлин на коммерческие автомобили Volkswagen.

Пресс-служба Volkswagen в Беларуси проинформировала газету «Звезда» о расширении временных рамок программы поддержки предпринимательства и субъектов хозяйствования. Фактически эта программа предусматривает отмену таможенных пошлин на коммерческие автомобили Transporter, Caravelle, Multivan и Crafter. Все расходы по таможенной очистке коммерческих автомобилей берет на себя компания Volkswagen. Исключением составляют лишь 10-местные микроавтобусы, на которые акция не распространя-

Финансовые аналитики называют антикризисную программу Volkswagen «Эффективной поддержкой предпринимательства и субъектов хозяйствования, которые в последнее время начали ощущать последствия мирового финансового кризиса в соседних странах — торговых партнерах Беларуси».

По сведениям Белорусской автомобильной ассоциации (БАА) после 11 месяцев 2008 года Volkswagen принадлежало 59,1 % рынка коммерческих автомобилей Беларуси. Изменение спроса и конъюнктуры рынка обязывает компанию Volkswagen выходить на рынок с действующими программами, направленными на поддержку предпринимательства и субъектов хозяйствования.

Также газете «Звезда» стало известно, что у официальных дилеров Volkswagen действует специальное предложение по Volkswagen Caddy — цены на эту модель снижены на 7 %.

Как стало известно газете «Звезда», действие акции по отмене таможенных платежей в рамках антикризисной программы Volkswagen продлено до 31 января 2009 года.

Парадаксальна, але розныя там крызісы і дэвальвацыі перш за ўсё б'юць па кішэнях і страўніках простых людзей, а не заможных. Калі ў якога Біла Гейтса пару мільярдў даляраў знікла, то харчавача ён горш не стаў. А вось калі мандарні падаражэл на рынку, то беларускі студэнт можа і задумацца пра мэтагаднасць набываць такой крэдыці вітамінаў для арганізма. Але не будзем леаваў і кішаў замежных магнатаў, а паспрабуем скласці ўмоўны харчовы кошк студэнта і паглядзець, наколькі ён падаражэў у параўнанні са снежным мінулага года.

Рэцэпты для выжывання студэнтаў у сітуацыі крызісу

1. Марозім сасіскі, дээрм на тарцы, намазваем хлеб маянэзам і пасыпаем надранай сасіскай. Смачна і практычна, а галоўнае — шмат, бо адной сасіскі хапае на 5-10 бутэрбродаў.
2. Калі голад не дае спаць — трэба хутка выпіць дзве шклянкі кіпячэю і класіяс спаць. Мозг не адраза ўяіміц, што страўнік падманулі.
3. Калі хлеб нацерці часнаком, то ён пахне каубасой.
4. Калі замарозіць яйка, разрэзаць яго напалам і пакласці на патэльні, то атрымаецца яечна з двума жукіма.
5. Гарбаты можна заварваць сем разоў. Толькі на восьмы ліс-точкі гарбаты ўспываюць, каб падзівіцца на гэтага жміду.

другога боку, у пазначаным спісе толькі 2 пазіцыі «імпартныя» — чыпсы і мандарыны. Астатнія — прадукты беларускай вытворчасці, якія даражэць не павінны былі...
І яшчэ трохі арыфметыкі
29 снежня 2008 года студэнтам павялічылі стыпендыі на 5%. У пераліку адносных паказчыкаў на колькасць рубля прыкладна ад 4600 да 7500 рублёў. Такім чынам, стыпендыі сталі дзець у межах ад 97 да 156 тысяч рублёў у залежнасці ад ВНУ і паспяховаці на сесіях. Калі ўзяць па максімуму, то сёння студэнт-«батанк» БДУ можа набыць за сваю сты-

ТРЭБА ЖЫЦЬ ПА СРОДКАХ?

Расійскі рубель і пасля Новага года працягвае зніжацца і адносна долара апусціўся да 32 рублёў з гакам, а гэта ўжо гістарычны мінімум. У гэты ж час наш рубель не толькі не здае пазіцыі, а нават умацоўваецца. І тут міжволі задумаецца, бо да нашага «зайчыка» найчасцей ставіліся скептычна.

Сёння многія ў разгубленасці і не ведаюць, што думаць. Вось сусед па гаражы, чалавек ужо немагдога веку, 50 тысяч расійскіх рублёў аддаў сыну,
— Як паглядзіш тэлевізар, то страх бярэ, — кажа пенсіянер, — хвалюся, каб зноў не прапалі.
Людзі ў роздумі і ўжо не кідаючы на долары і еўра — доўгі чаргаў не даводзілася ў апошнія дні бачыць.

У матэрыяльным плане наша насельніцтва даволі аднастайнае. Ёсць у краіне вельмі багатыя людзі, яны варочаюць мільярдамі, але такіх нямнога, у межах статыстычнай памылкі (0,001%). Больш тых, хто жангліруе сотнямі мільёнаў і калі да іх яшчэ прыплюсавач дзельных людзей (у шырокім сэнсе слова), якія ў сваім распрадэжні маюць пад сто мільёнаў рублёў, то ўсёго набярэцца прыкладна 20%, крызіс і асабліва турбуе: вліякі грошы — вліякі праблема.

Але ж і астатнія восемдзясят працягваюць насельніцтва востра рэагуюць не толькі на цэны, але і рэстанне рубля, бо фінансавая падшка бяспечна і людзей даволі тонкая, а ў многіх пенсіянераў, сацыяльна неабдаваных ці праблемных людзей і яе ўвогуле няма.

І усё ж у большасці прыхавана ў «заганішчкі» ад некалькіх мільёнаў рублёў да некалькіх тысяч долараў. Грошы «наскрэблі» на смерць, на чорны дзень ці «каб у хаце рубля не было», скажа нехта.

Ведаючы, як трагатыя нашы людзі ставіцца да грошай, не даводзіцца здзіўляцца на іх рэакцыю — чалавек збытанжаны, бо не ведае какі смельца. Па тэлевізары раць грамадзкі грошы ў банк, сусед падказвае, за то лепшае будзе перавесці іх у долары, а знаямы ўперуны — трэба нешта купіць салідна, пакуль ціна не падскочыла.

За гэтымі хвалеванымі стаіць страх страціць накопленнае.

Людзі ўжо «стрэляныя вераб'і» — дзевяностыя іх навучылі. Тады нікому і ў галаву не магло прыйсці, што тысячы савецкіх могуць ператварыцца ў паперу. А яшчэ ж быў і дэфолт 1998 года.

Бясконнымі размовамі пра крызіс людзей запалохалі і яны чакаюць нечага вельмі страшнага, а наўкол усё, быццам бы, як раней і нічога надзвычайнага не адбываецца. І закрываюцца надзея, што крызіс — гэта нейкі падман, што ён абдыдзе нас бокам ці пачакае.

Але дыханне крызісу адчуваецца.

Яшчэ напрыканцы мінулага года кіраўніцтва горада Баранавічы запрашала газсцей на адрэчцы дэлага палата. Майтуў, урочыстаці павінны прайсці ў снежні 2009 года. І вась на заклучанай, 13-й сесіі па выніках сацыяльна-эканамічнага развіцця горада ў 2008 годзе прагучалі і песімістычныя ноткі.

Пацкавіўся ў зняёмага прадпрымальніка нахонт прапановы.
— Не ведаю, можа Войціку і няма куды грошай дзываць, ён у горадзе не апошні чалавек, а мне як бы сям'ю пракарміць. Калі і надалей будзе такі вялы гандаль, то невядома да чаго дойдзе, — быў адка.

Спраўды, пасля Новага года пакупнікі калія палатак і ралетаў з прамысловымі таварамі не тоўняцца, у студзені заўсёды гандаль ідзе на спад. А як будзе сёлета далей, скажаць цяжка.

Але вернемся да льядовага палата. Крызіс наступіў і ад яго не ўцячы. А зыходзячы з гэтага льядова палата не такі ўжо «горадастваральны» аб'ект, каб столькі аддаваць яму ўвагі — пачакае. Вунь баўнянчому аб'яднанню не хапае 32 млрд рублёў абаротных сродкаў і на складах прадукцыі ляжыць на 19 мільярдў. Заробкі на швейнай фабрыцы меней за 200 долараў, а колькі праблем з заводам аўтаматных ліній, ААТ «Баранавічдэрэў», дзюма абуктовымі фабрыкамі...

Не дужа аптёмістычная сітуацыя і на іншых прадпрыемствах горада.

Можна спадзявацца, што прадпрымальнік воляны ці не, але часткова дапамогуць з будаваннем Ля-

довага палата. Толькі не трэба забываць, што ўсё ўзаемзвязана і ў такой сітуацыі чакаць замежных інвестараў не выпадае — клімат у горадзе будзе ўспрымацца як не дужа спрыяльны для гэтага. Чуткамы ямяля поўніцца.

Сёння ў Баранавічах 33 прадпрыемствы з замежным капіталам, а для такога горада гэта мала, бо, напрыклад, у Бярэзе, а гэты райцэнтр у шосьць разоў меншы за Баранавічы, такіх прадпрыемстваў толькі на палову меней.

Спрыяльныя ўмовы для бізнэсу, асабліва замежнага, ствараюцца гадамі, а разбурыць усё можна адным неабдуманым рашэннем.

Увогуле, трэба жыць па сродках. Гэта датычыцца сям'і, прадпрыемства, горада, краіны... Інакш гаспадарыць немагчыма.

Людзей хвалююць змяненныя праблемы. Дастаткова наведваць краму, прыслухацца, пра што гавораць у электрычных ці аўтобусе, каб пацнуць, што ўсё турбуе адно і тое ж: каб была работа, каб не раслі цэны, каб наш рубель быў стабільны, каб падняць на ногі дзяцей і каб дадалі пенсіі і не было чаргі да дактароў...

Трэба прыслухавацца да людзей...

Сымаон СВІСТУНОВІЧ.

Радавыя Перамогі

Пытальнік

Якія вокны падыходзяць для нашай шыраты?

У адным з нумароў адзін з вашых аўтараў дапамагаў у выбары вокнаў з ПВХ. Там ён сцвярджаў, што дастаткова аднаго паветранага прамежку паміжнутраным і вонкавым шклом. Гэта яго вялікая памылка, таму што гэта яго асабістая думка. Фінскія ж вучоныя даўно падлічылі, што для шыраты Кіева эканамічна выгадна выкарыстоўваць вокны з трайным шклом (з двума паветранымі прамежкамі). Па сённяшнім часе, дык тым больш.

Леанід, (прозвішча і адрас не ўказаны).

На жаль, наш чытач не ўказаў, які канкрэтны артыкул ён чытаў. На тэму вокнаў з ПВХ, так званых шклопакетаў, на старонках «Звязды» іх за апошні час было апублікавана шмат. Прычым, які уласна прывеслены самім такім вокнам уваваць, так і ў кантэксце іх выкарыстання ў жыллі падчас

правядзення рамонт, абудавання інтэр'еру. Відавочна, адзін з такіх апошніх і патрапіў на вочны Леанід. Паколькі раіць выкарыстоўваць толькі адно-, двух- ці трохшарнае шклопакеты абсалюта ўсім, гэты ўсё роўна, што прапанаваць усім аўтамаатарам перасесці на адну мадэль легка-

вады. Усе індывідуальна і залежыць ад шэрагу фактараў: тыпу жылля, месца размяшчэння дома, паверха, на які боку свету кватра выходзіць і г.д. Аднакамерныя шклопакеты падыходзяць ўвогуле бадай толькі для балконаў ці лоджый. Ды і тое, калі яны ў вас халодныя, г.зн. вы не праводзілі цэлы комплекс мерарэпартаваў па іх удзельніц (столі, подлогі, абшыўкі рознымі матэрыяламі сцянаў, у некаторых выпадках — абудаванне падлогі з падагрэвам або выяўленне туды батарэй ацяплення).

Калі вас задавальняе такі халодны балкон ці лоджыя, а вокны

Доктар адкажа

Ёсць пытанні? Тэлефануйце...

На наступным тыдні дзяжурцы на тэлефоннай «гарачай» лініі Міністраства аховы здароўя (222 70 80) пачнуць:

20 студзеня — наместнік галоўнага ўрача Рэспубліканскага цэнтра гігіены, эпідэміялогіі і грамадскага здароўя Надзея Сямёнаўна СЕ-БУТ.

21 студзеня — наместнік дырэктара Рэспубліканскага цэнтра эксперты з выпрабаванняў у ахове здароўя Сяргей Іванавіч ЗІНЧАНКА.

22 студзеня — наместнік дырэктара Рэспубліканскага навукова-практычнага цэнтра дзіцячай анкалогіі і гематалогіі па клінічнай рабоце Аскана Мікалаевіч РАМАНАВА.

23 студзеня — наместнік дырэктара Навукова-даследчага інстытута эпідэміялогіі і мікрабіялогіі Аляксандр Сяргеевіч ПЯТКЕВІЧ.

Цэны маніторыў

Павел БЕРАСНЕЎ.

Азбука бяспекі

Што рабіць, калі ў доме пажаў?

Парады мы атрымалі ў Мінскім абласным упраўленні МНС.

Калі вы бачыце, што ліквідаваць ачаг пажаў уласнымі сіламі немагчыма, выклікайце выратавальніцкую-пажарную. Значыцца дзверы ў памішканне, дзе пачаўся пажаў, каб пярэздзіць распаўсюджванне агню. Паведаміце пра пажаў суседзям, выведзіце ў бяспечнае месца састарэльых і дзцей. Арганізуйце сустрэчу падроздзяленняў МНС, пакажыце ачаг пажаў і паведаміце пра наяўнасць у жыллі людзей.

Калі эвакуацыя па лесвічных маршах немагчыма, выкарыстайце балюнку пажарную лесвіцу. Калі яе няма — выйдзіце на балкон, значыцца за сабой дзверы і крывамі або іншым спосабам прыцягвайце да сябе увагу. Падчас пажаў нельга карыстацца ліфтам — яго кабіна можа спыніцца ў выніку вы апынецца ў пастцы.

Калі выйрацца з кватэры немагчыма — застаўцеся ў ёй. Не адчыняйце дзверы і вокны, каб пазбегнуць прытоку паветра да ачага пажаў. Каб не атрыцца пад прадуктамі гарэння, закрывайце адтуліны і шчыльны зможанымі ручніком, ачуамі. Калі ёсць магчымасць, палівайце дзверы знутры вадой. Кладзіцеся на падлогу: там заўсёды ёсць свежае паветра.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ХТО ПЕРАМОЖА,

або Як журналісты выкарыстоўваюць інтэрнэт

За апошнія дзесяцігоддзі інтэрнэт істотна змяніў працу журналістаў ва ўсім свеце. Шматлікія доследы сцвярджаюць, што інтэрнэт сярод журналістаў сёння з'яўляецца інструментам для пошуку інфармацыі, фактаў, тэмаў для абмеркавання на старонках прэсы.

Так, у 1994 г. толькі 17% усіх анлайн-вакнаў выкарыстоўваліся для пошуку інфармацыі, у 2000 г. гэты паказчык павялічыўся да 81%. Большая частка журналістаў біла згодная з такімі пераменамі. Тая ж тэндэнцыя характэрная для нямецкамоўнай журналістыкі. У Германіі гэтым пытанню надаюць асабліва ўвагу. Пытанне вывучаюць у спецыялізаваных навукова-даследчых інстытутах. Вынікі аднаго з такіх доследў апублікавалі летась часопіс «Медыя перспектывен», на старонках якога друкуюцца рознабаковыя матэрыялы пра СМІ. Згодна з гэтым доследам, у Германіі выкарыстанне інтэрнэту вырасла з 38% ў 1997 г. да 98% ў 2002 г. У нямецкамоўнай Швейцарыі за перыяд 2002—2005 г. частка журналістаў, якія штодня выкарыстоўваюць інтэрнэт у сваёй працы, павялічылася з 80 да 92%. У асноўным, менавіта для 97% апытаных, галоўнай пошукавай сістэмай у інтэрнэце з'яўляецца Google.

Аўтарытэтная думка сцвярджае, што інтэрнэт мае відавочна перавагу. Ён палівае папярэдні пошук, простыя факты могуць лёгка кантралявацца, інфармацыя неабмежаваная ні ў часе, ні ў прасторы. Аднак анлайн-пошук багаты таксама на рызыкі. Унікае прагноза скажэння рэчаіснасці. Функцыя журналіста — адлюстроўваць рэчаіснасць такой, якая яна ёсць. Сродкамі інтэрнэту від гэтага адлюстравання рэальнага змянення. Праблема зводзіцца да дакладнасці і надзейнасці вытокаў інтэрнэту, якія з-за нізкіх бар'ераў доступу дазваляюць проста маніпуляваць думкай і не паддаюцца ні пад якія стандарты якасці. Можа

ліні штодня, каб знайсці грамадска значныя навіны і тэмы. Пераправа фактаў складае мінімальныя долі часу. Так, журналісты затрачваюць 11 хвілін штодня для таго, каб ператварыць дэклірацыю вытокаў інфармацыі. У сярэднім журналіст робіць гэта адзін раз штодня. Малая частка часу, якая адводзіцца для праверкі, тлумачыцца тым, што журналісты ведаюць большую частку вытокаў інфармацыі, або давораюць звесткі інфармацыйных агенцтваў. Другое тлумачэнне знаходзіцца ў эканамічнай справе — недахоп фінансавых і гадзінных рэсурсаў многіх рэдакцый.

Даследчыкі таксама вылучаюць пашырэнне пошуку ў інтэрнэце. Сутнасць яго ў тым, што журналіст шукае дадатковую інфармацыю ў шматбаковым выглядзе (інфарграфіка, фота) для таго, каб стварыць свой твор. Выяўлена нават залежнасць характараў пошуку ад узросту. Чым старэйшы журналіст, тым больш працягла яго пошук тэмаў у інтэрнэце і тым ніжэйшая адпаведная доля пашыранага пошуку. Больш стальны журналісты ў асноўным займаюцца падборкай навінаў і тэмаў і меншай ступені выпрацоўваюць звесткі. Такія заканомернасці тлумачыцца павышанай з узростам адказнасцю за друкаванае слова. Даследчыкі робяць выснову, што фактычна журналісты ў інтэрнэце выконваюць функцыю кіраўніцтва інфармацыяй, большую ўвагу надаюць пошуку фактаў і навінаў, а не тлумачэнню грамадска значнай інфармацыі.

Журналісты інтэрнэту-выданні больш заняты кантролем навінаў і селекцыяй тэмаў і менш уживаюць пашырэнны пошук. Усё г ж камп'ютарны пошук інфармацыі доўжыцца 1:48 хвілін у дзень, а некамп'ютарны ў два разы больш — 3 гадзіны 12 хвілін. У сярэднім за адзін працоўны дзень

журналіст займаецца пошукам навінаў, фактаў і гадзіну 18 хвілін і амаль што дзве гадзіны долі часу. Так, журналісты затрачваюць 11 хвілін штодня для таго, каб ператварыць дэклірацыю вытокаў інфармацыі. У сярэднім журналіст робіць гэта адзін раз штодня. Малая частка часу, якая адводзіцца для праверкі, тлумачыцца тым, што журналісты ведаюць большую частку вытокаў інфармацыі, або давораюць звесткі інфармацыйных агенцтваў. Другое тлумачэнне знаходзіцца ў эканамічнай справе — недахоп фінансавых і гадзінных рэсурсаў многіх рэдакцый.

Даследчыкі таксама вылучаюць пашырэнне пошуку ў інтэрнэце. Сутнасць яго ў тым, што журналіст шукае дадатковую інфармацыю ў шматбаковым выглядзе (інфарграфіка, фота) для таго, каб стварыць свой твор. Выяўлена нават залежнасць характараў пошуку ад узросту. Чым старэйшы журналіст, тым больш працягла яго пошук тэмаў у інтэрнэце і тым ніжэйшая адпаведная доля пашыранага пошуку. Больш стальны журналісты ў асноўным займаюцца падборкай навінаў і тэмаў і меншай ступені выпрацоўваюць звесткі. Такія заканомернасці тлумачыцца павышанай з узростам адказнасцю за друкаванае слова. Даследчыкі робяць выснову, што фактычна журналісты ў інтэрнэце выконваюць функцыю кіраўніцтва інфармацыяй, большую ўвагу надаюць пошуку фактаў і навінаў, а не тлумачэнню грамадска значнай інфармацыі.

Журналісты інтэрнэту-выданні больш заняты кантролем навінаў і селекцыяй тэмаў і менш уживаюць пашырэнны пошук. Усё г ж камп'ютарны пошук інфармацыі доўжыцца 1:48 хвілін у дзень, а некамп'ютарны ў два разы больш — 3 гадзіны 12 хвілін. У сярэднім за адзін працоўны дзень

КРАМЫ адзвал рэкламы
Рэкламы для агляты: Р/Р 3012210270016 у ААТ «Белінвестбанк» г.Мінск, каб. 729 унн 100155376
281-17-79

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ
Прадаецца
□ Пакой, куня агульня, у Мінску. Тэл. 8 029 760 37 98.
□ Дом у в. Грэск Слудскага раёна, цагляны, маецца сад, агарод 23 сотн. Тэл. +375 44 735 67 89.
□ Кватэра 2-пакаёвая ў в. Станькава, 40 км ад Мінска. Звяртайца: Г. Дзяржынск, вул. К. Маркса, 13 — 37.
□ Кватэра 2-пакаёвая ў г. Кобрыне. Тэл. 8 029 824 98 24.
□ Запрашаю да сумеснай будоўлі 2-кватэрнага дома (10 км ад Брэста, ёсць будматэрыялы)

ЗВЯЗДА
КУПОНЕ ДАБЛЯПЛАТНАЙ ПРЫВАТНАЙ АБ'ЯВЫ
Заўнон разборліва, выражце і вышліце на адрас рэдакцыі: 220013 Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10 А. Тэлефон для даведак 287 17 79.

№	Выданы
Пашпарт серыя	№
АБ'ЯВЯЗКОВЫЯ звесткі не для друку: ваша прозвішча, адрас, хатні тэлефон.	
Подпіс	Дата

сям'ю без ш/звычак з а/в. Тэл. 8 029 206 70 61.
□ Новы павільён, памер 8x2,5 м. Маб. тэл. 973 96 89.
□ Стартар новы, балка задняя да а/м «Опель-кадэт». Звяртайца: Стаўбужскага раён, в. Ст. Сверхан, вул. Савецкая, 54.
□ Каціёл для лазні на цвёрдым паліве. Тэл. 8 017 242 72 42, маб. 876 93 46.
□ Збор твораў Набокова ў 4-х тамах і Мержакоўскага, танна. Тэл. 8 01561 21 792.
□ «ВАЗ 2106» 1987 г.в. выдатны стан. Тэл. 8 029 552 82 87.
□ «ВАЗ 21063» 1986 г.в. тэх. аглед, страхоўка, 450 а.в. Тэл. 8 029 774 87 49.
□ Аўтамабільныя гаражны пад'ёмнік. Тэл. 8 01792 55 724, маб. 648 51 13.
□ Газ. пліта брэсцкая з эл. грывом нова, 340 а.в. Тэл. 8 017 295 96 84.
□ Ванна, б/к, у добрым стане. Тэл. у Мінску: (8 017) 334 91 54, (8 044) 757 36 67.
Куплю
□ Бульбакалупу аднарадковою полкужою (куш) 74 99.
□ Трактар МТЗ. Тэл. 8 029 655 07 16.
□ Выкладчык беларускай мовы шукае працу, згодзен на пераезд. Тэл. 8 017 294 13 38, Святлана.

